

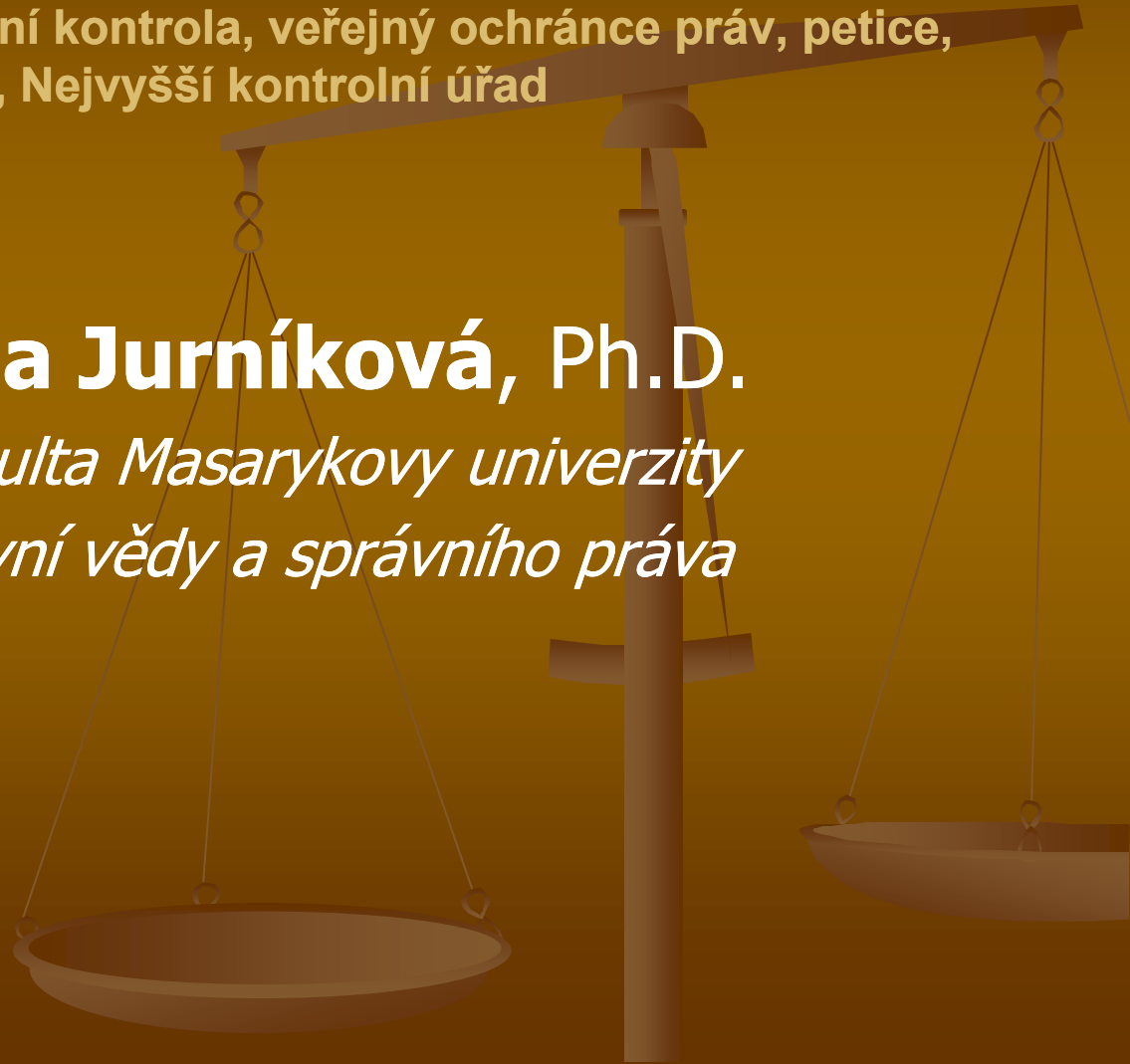
Kontrola veřejné správy

(pojem, systém, parlamentní kontrola, veřejný ochránce práv, petice, stížnosti, Nejvyšší kontrolní úřad)

JUDr. Jana Jurníková, Ph.D.

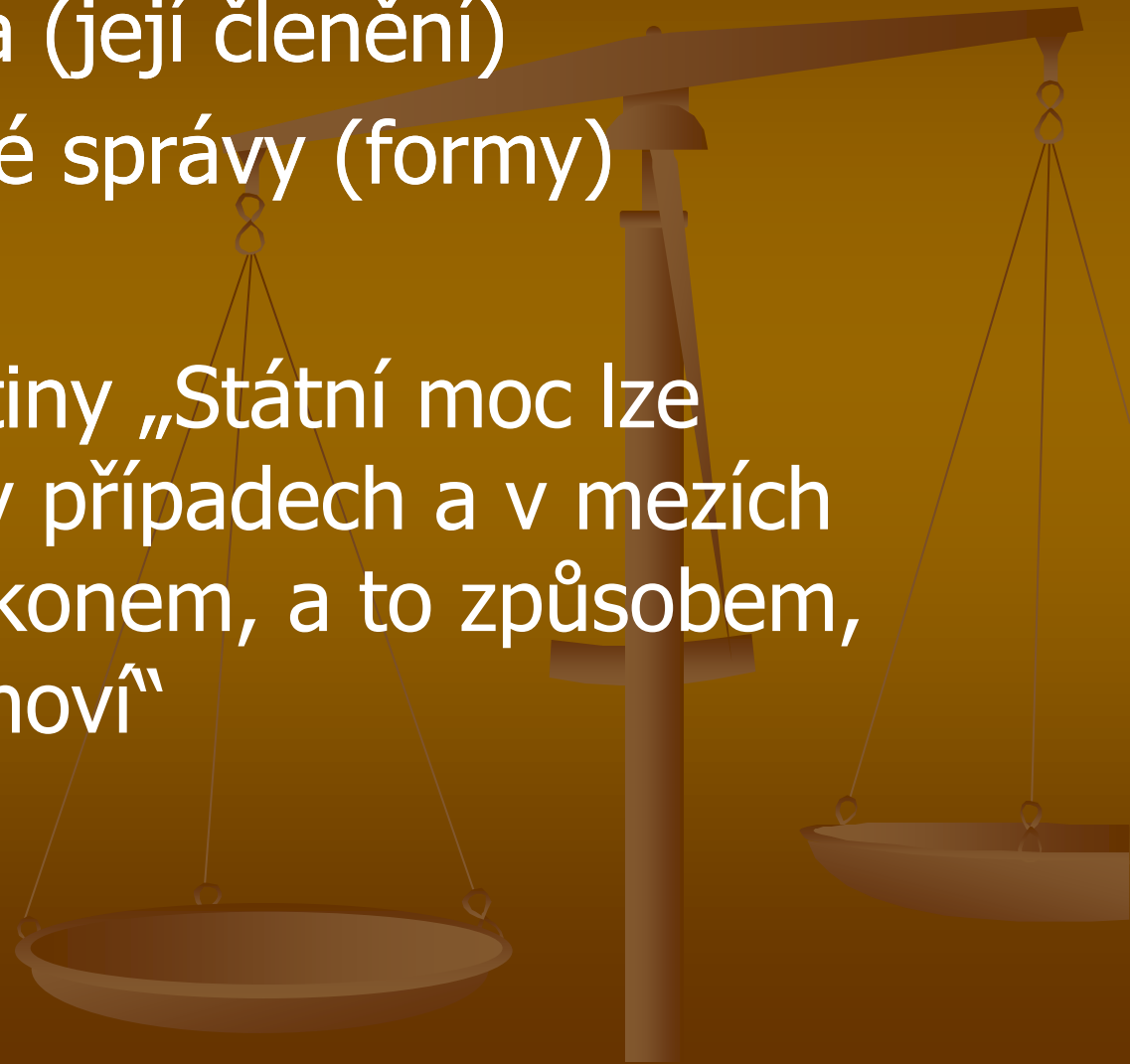
Právnická fakulta Masarykovy univerzity

Katedra správní vědy a správního práva

Základní východiska

- - veřejná správa (její členění)
- - činnost veřejné správy (formy)
- čl. 2 odst. 2 Listiny „Státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví“

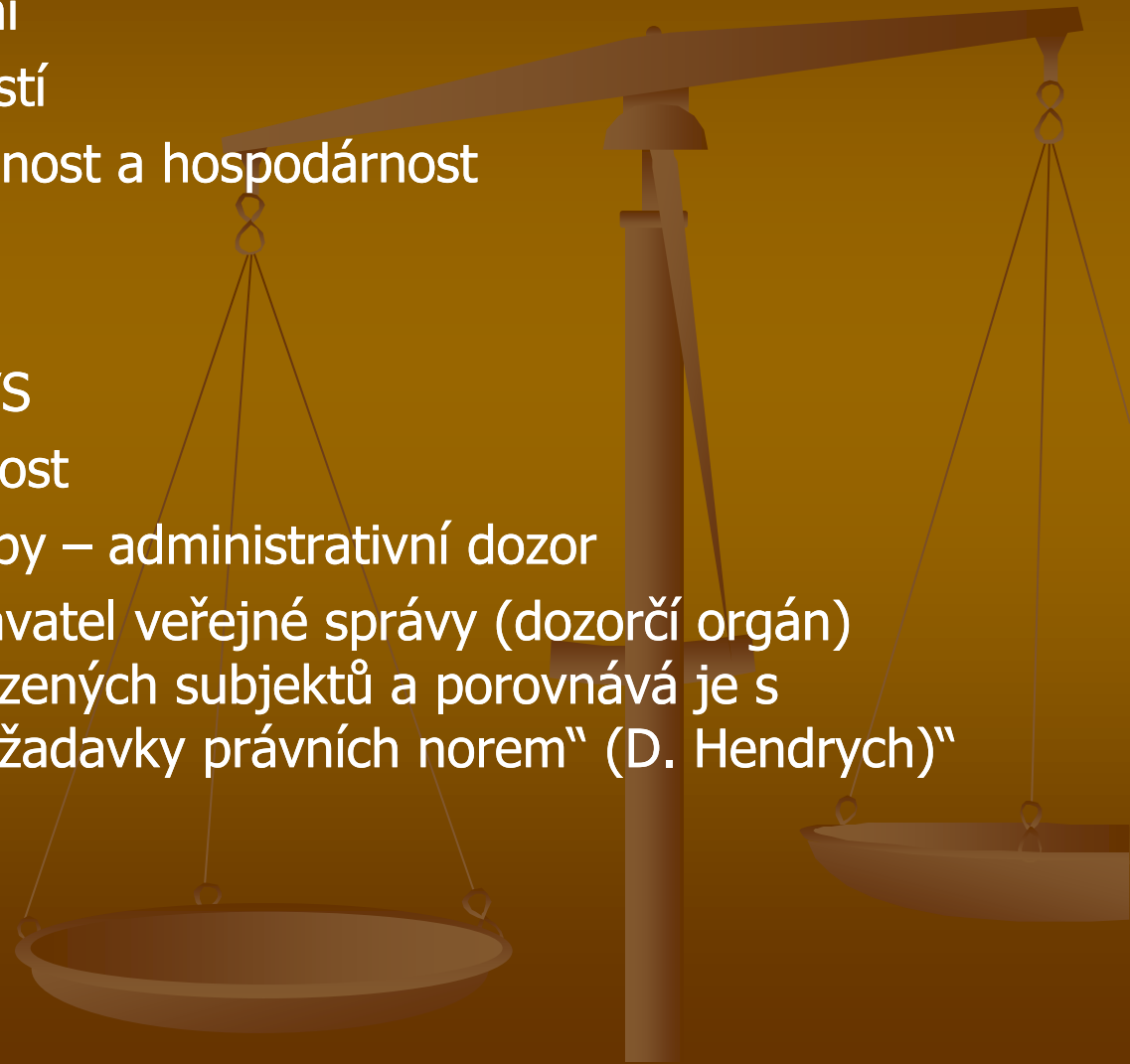
Základní východiska

Kontrola je součástí tzv. **záruk zákonnosti**, což je systém právních prostředků určených k zabezpečení dodržování a zákonné realizace práva pro případ jeho porušení

- - zachování zákonnosti je jedním z předpokladů právní jistoty
- .

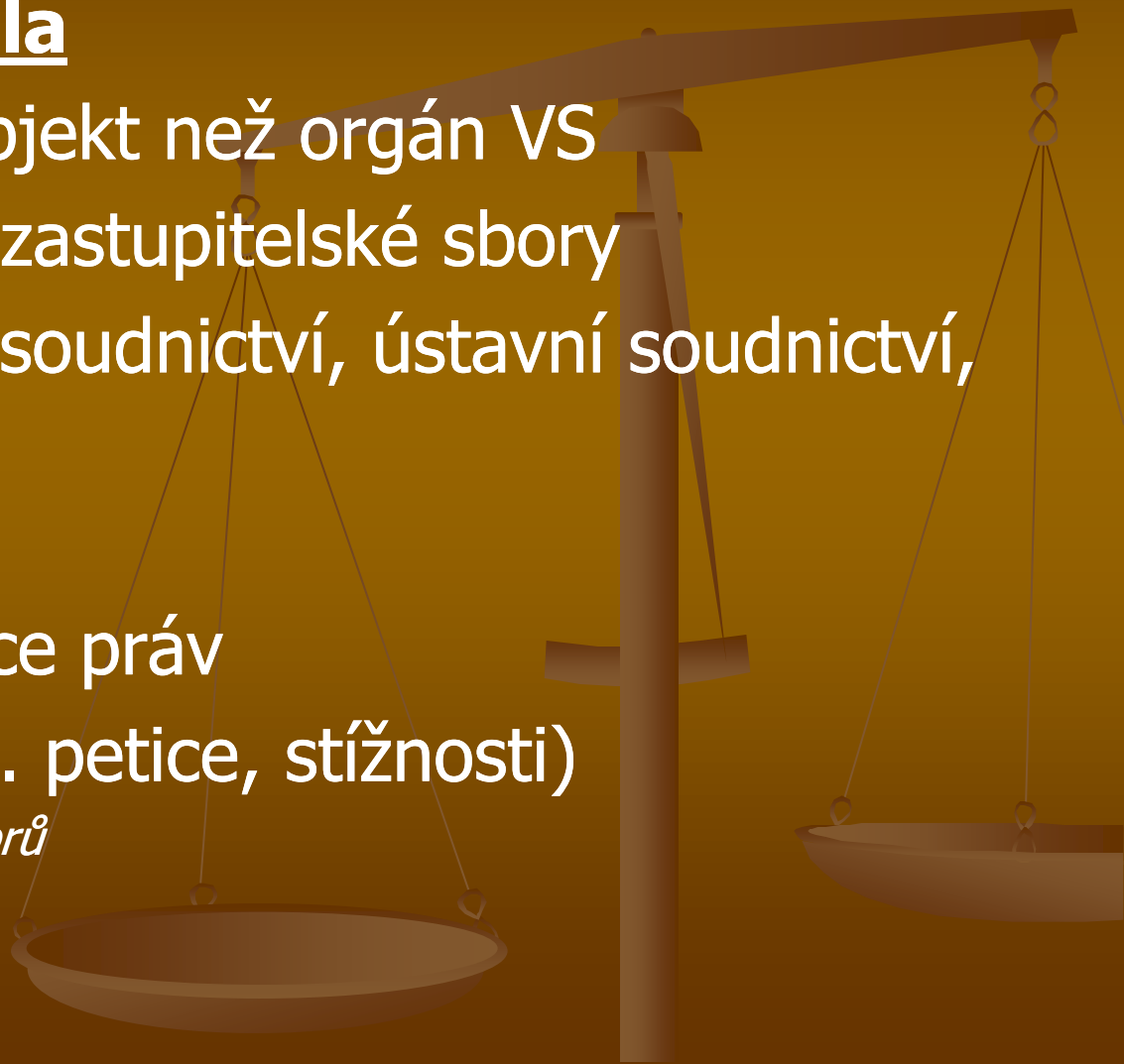
Kontrola

- Druh společenského řízení
- Složka jednotlivých činností
- Předmět: zákonnost, účelnost a hospodárnost
- Dělení:
 - **A) správní**
 - - kontrolují subjekty VS
 - 1. nadřízenost a podřízenost
 - 2. mimo hierarchické vazby – administrativní dozor
 - „činnost, při které vykonavatel veřejné správy (dozorčí orgán) pozoruje chování nepodřízených subjektů a porovnává je s chováním žádoucím, s požadavky právních norem“ (D. Hendrych)“

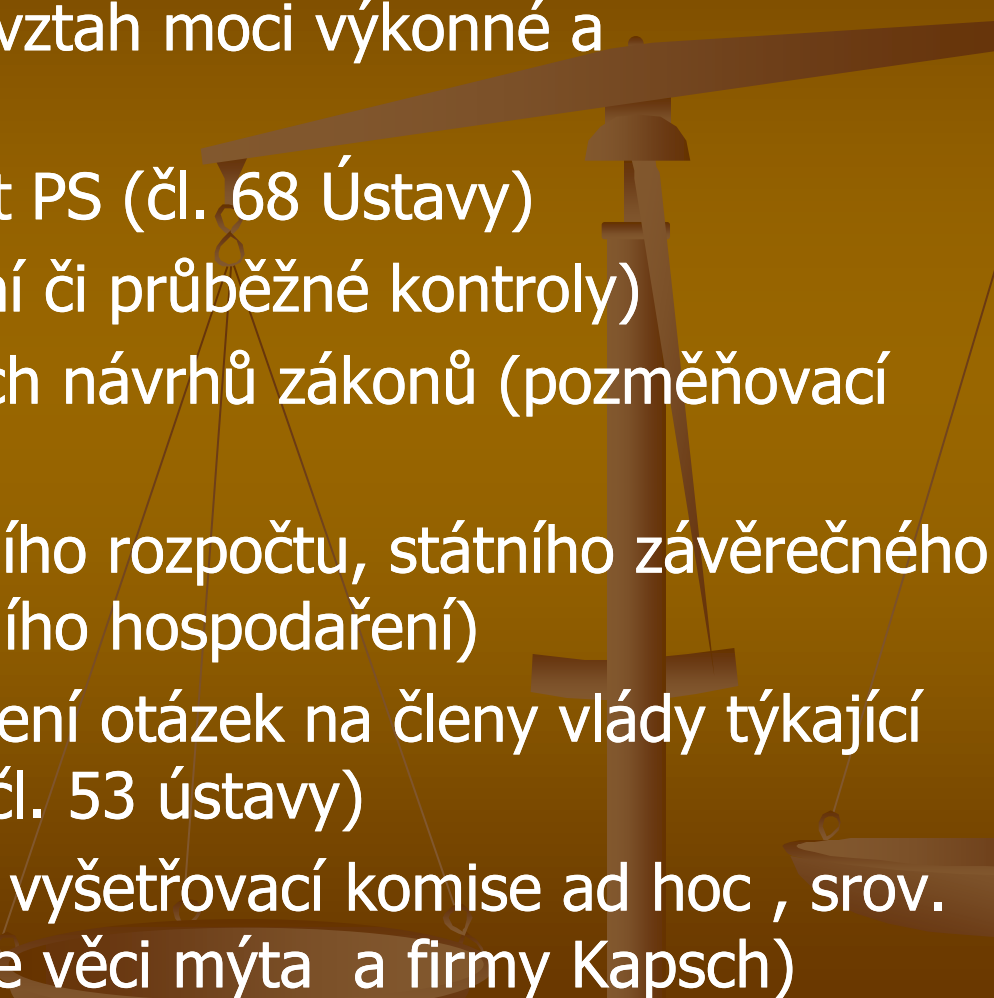

KONTROLA

- **B) vnější kontrola**
- Kontroluje jiný subjekt než orgán VS
- 1) zákonodárny a zastupitelské sbory
- 2) soudy (správní soudnictví, ústavní soudnictví, část V. o.s.ř.)
- 3) NKÚ
- 4) veřejný ochránce práv
- 5) veřejnost (např. petice, stížnosti)
- *Pozn: členění se liší dle autorů*

Parlamentní kontrola

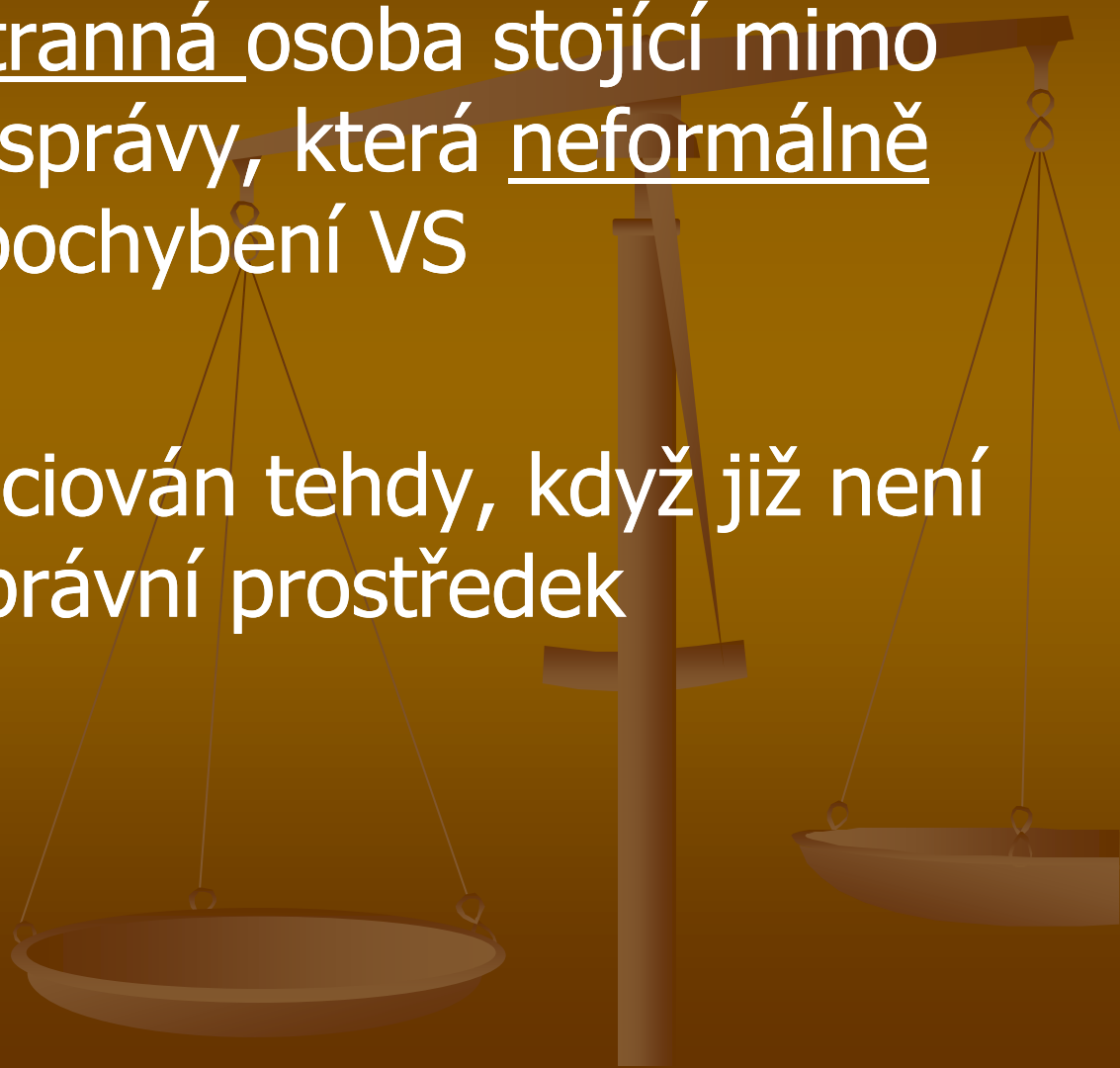
- - systém dělby moci (vztah moci výkonné a zákonodárné)
 - - vláda – odpovědnost PS (čl. 68 Ústavy)
 - (charakter preventivní či průběžné kontroly)
 - - projednávání vládních návrhů zákonů (pozměňovací návrhy)
 - PS - schvalování státního rozpočtu, státního závěrečného účtu (kontrola finančního hospodaření)
 - PS- interpelace – kladení otázek na členy vlády týkající se jejich působnosti (čl. 53 ústavy)
 - PS - možnost zřizovat vyšetřovací komise ad hoc , srov. čl. 30 Ústavy (např. ve věci mýta a firmy Kapsch)
-

Parlamentní kontrola

- - parlamentní orgány stálé – zřízeny na základě zákona za účelem kontroly zpravodajských služeb – např. Stálá komise pro kontrolu BIS
- *Pozn: vazba k veřejnému ochránci práv – PS jej volí, dále VOP může informovat PS o konkrétní kauze, ve které nebylo dosaženo dostatečných opatření k nápravě*

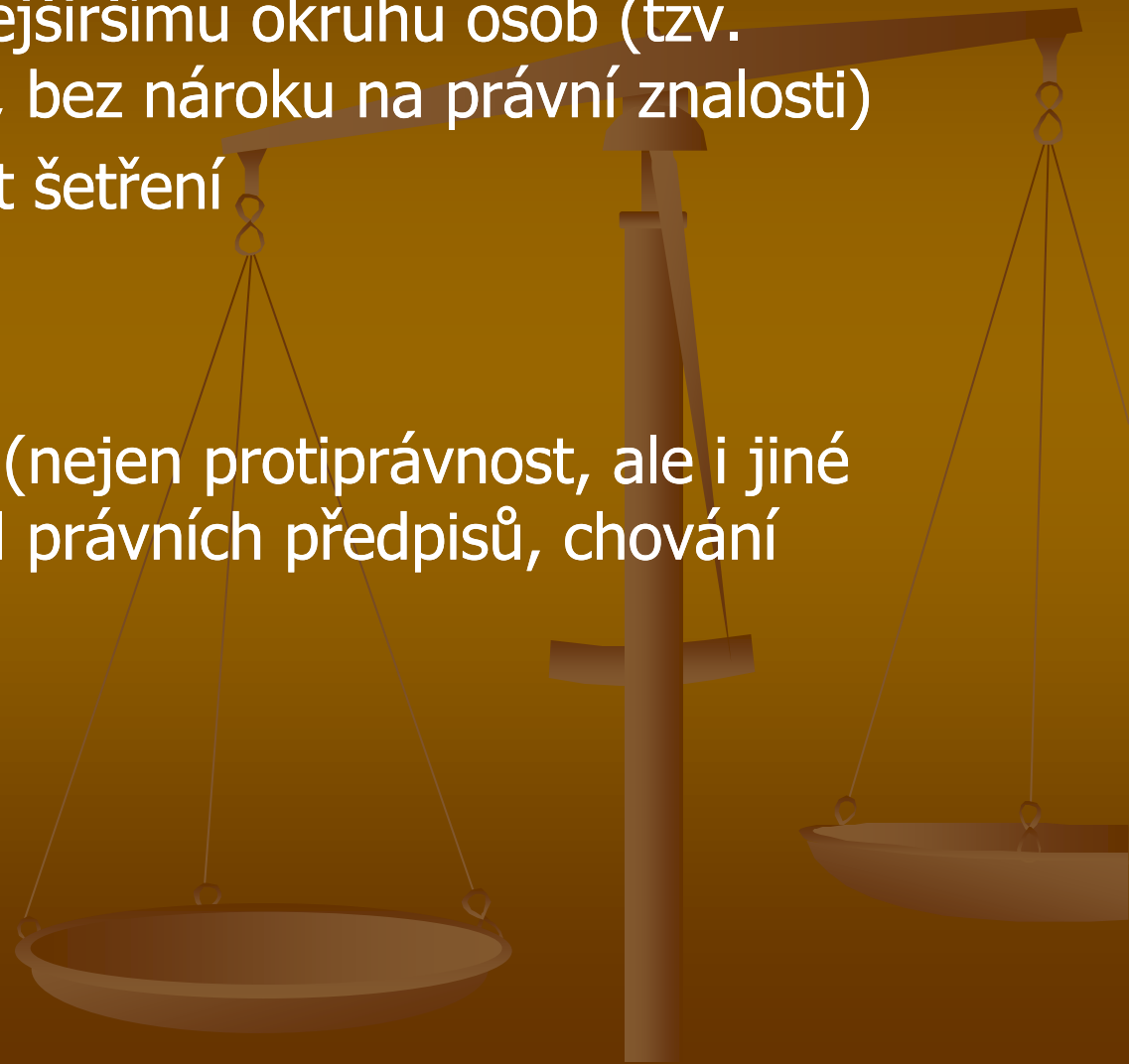
Ombudsman – obecné vymezení

- Nezávislá a nestranná osoba stojící mimo systém veřejné správy, která neformálně šetří namítaná pochybení VS
- - zpravidla je iniciován tehdy, když již není k dispozici jiný právní prostředek

Ombudsman

- výhody: přístup co nejširšímu okruhu osob (tzv. obyčejným občanům, bez nároku na právní znalosti)
- neformálnost šetření
- bezplatnost
- rychlost
- široký záběr (nejen protiprávnost, ale i jiné aspekty, např. výklad právních předpisů, chování úředníků)
-
-

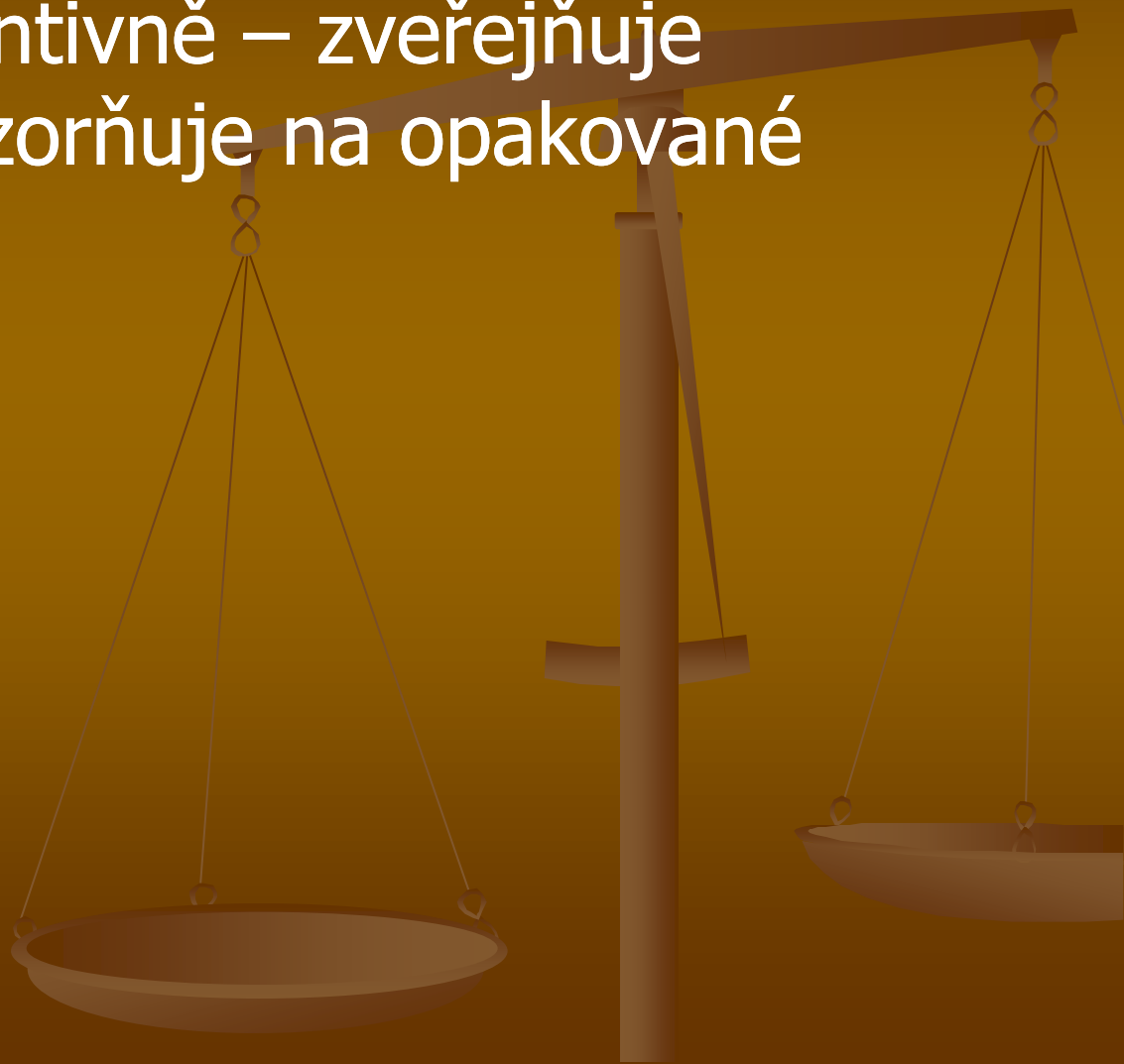

Veřejný ochránce práv

- Zák. č. 349/1999 Sb. (1990, 1992, 1995)
- **Iniciativní kontrolní orgán** (systém kontroly doplňuje, nekonkuruje)
- - má povahu specifického kontrolního státního orgánu
- vlastnosti: - nezávislý a nestranný
- - stojí mimo systém veřejné správy
- - na výkon VS dohlíží (*Nejvyšší správní soud č. j. 9 Aps 9/2012-25.*)
- - slouží k ochraně práva (stát na něj převedl část svých kontrolních pravomocí)
- - nevydává ISA ani NSA (nerozhodnuje, nemůže vynuocovat splnění doporučení - ne správní řád)

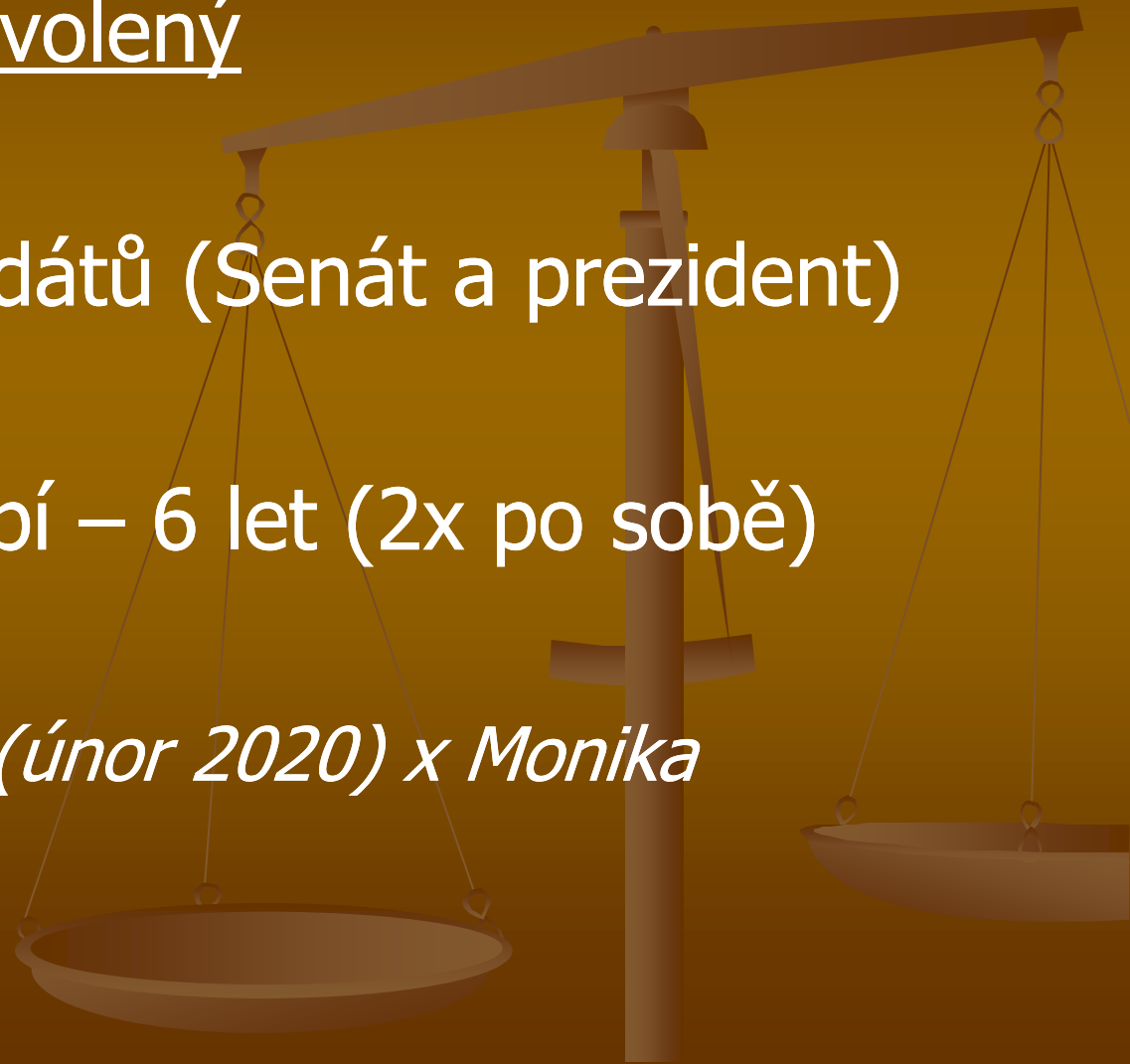
Veřejný ochránce práv

- - působí i preventivně – zveřejňuje poznatky a upozorňuje na opakované chyby úřadů

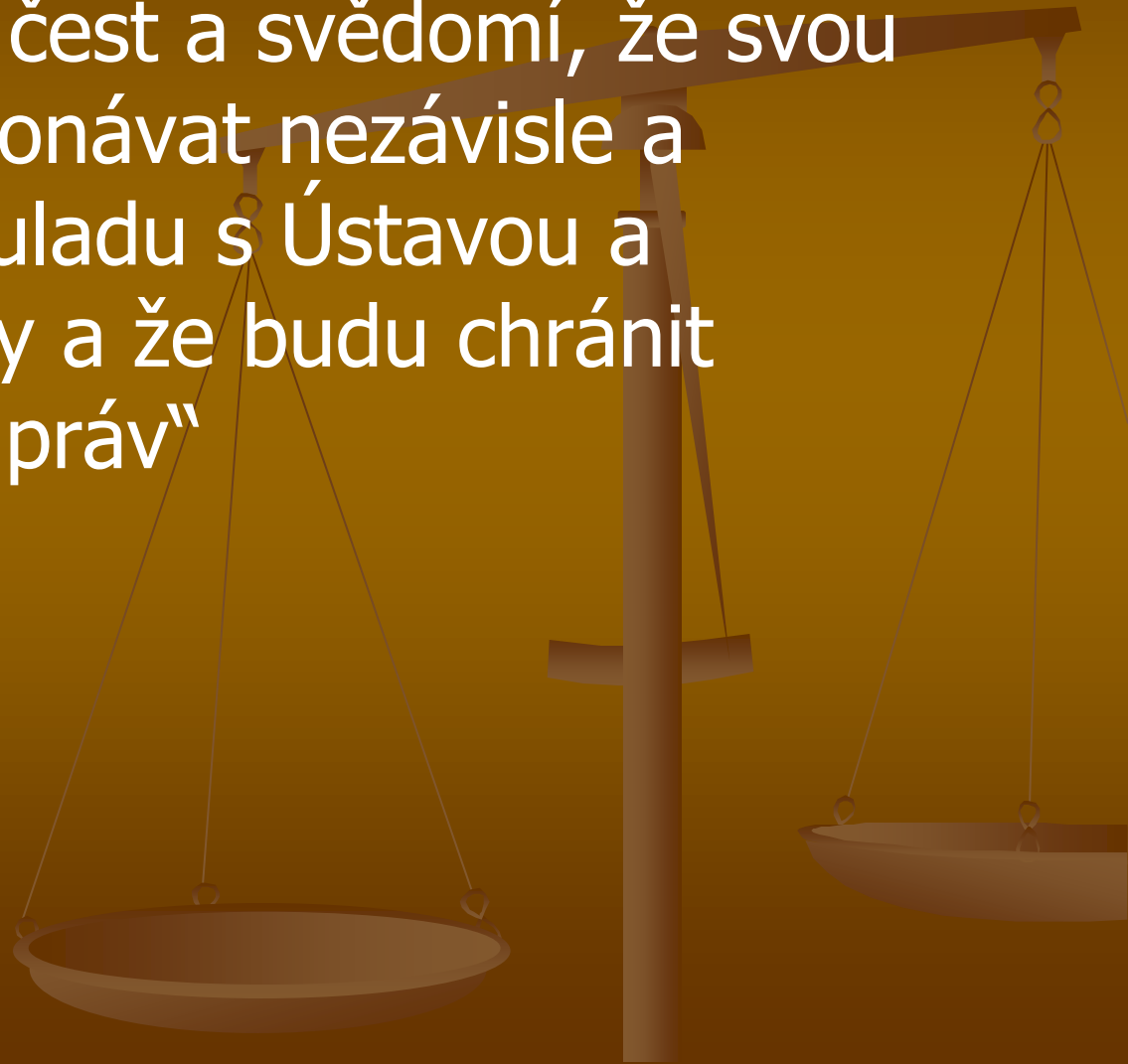
Veřejný ochránce práv

- Monokratický a volený
- PROCES volby
- 1. návrhy kandidátů (Senát a prezident)
- 2. volba PS
- 3. volební období – 6 let (2x po sobě)
- Sídlo: Brno
- *Stanislav Křeček (únor 2020) x Monika Šimůnková*

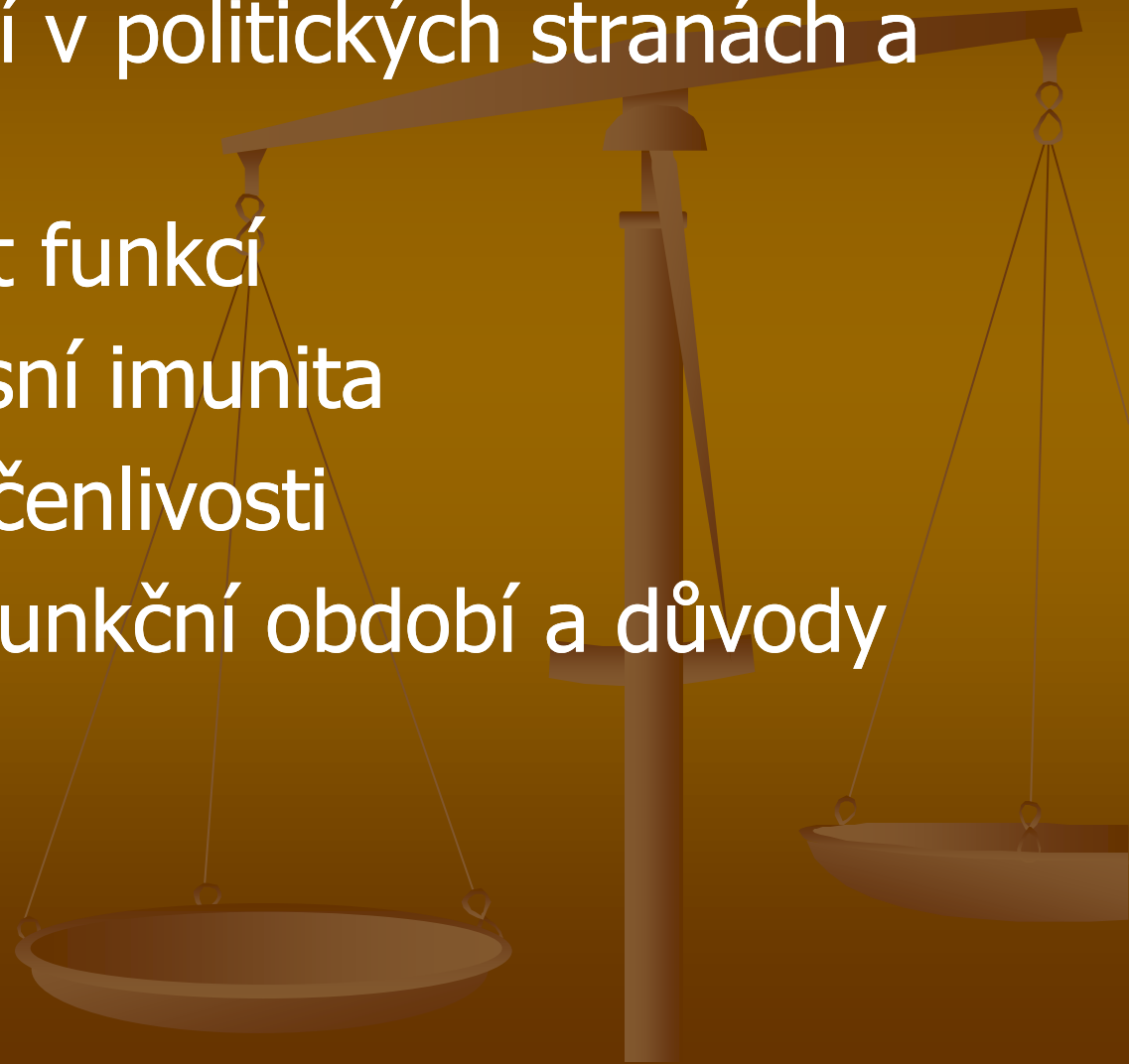
Slib

- „Slibuji na svou čest a svědomí, že svou funkci budu vykonávat nezávisle a nestranně, v souladu s Ústavou a ostatními zákony a že budu chránit neporušitelnost práv“

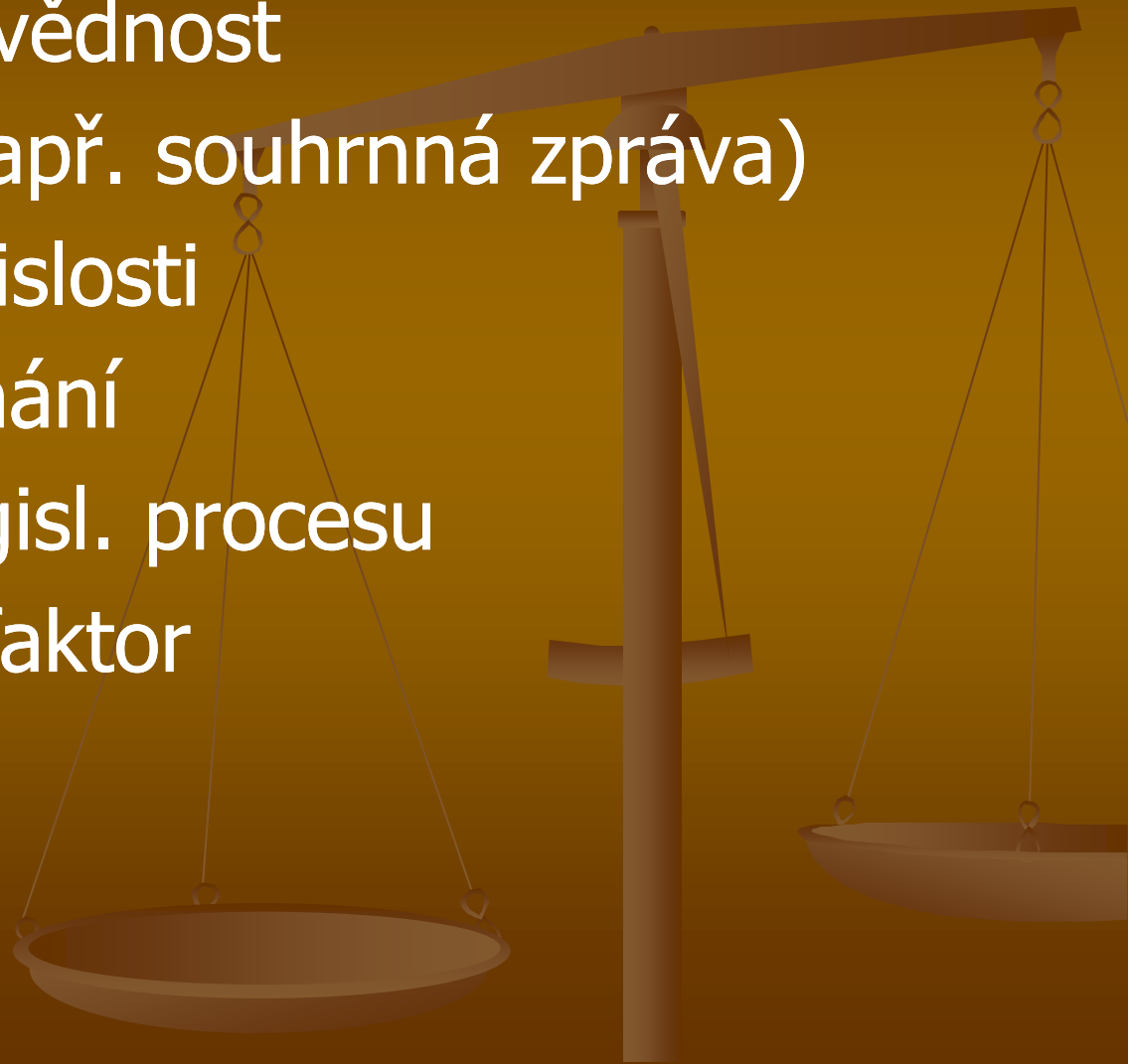
Nestrannost a nezávislost

- 1. zákaz členství v politických stranách a hnutích
- 2. neslučitelnost funkcí
- 3. trestní procesní imunita
- 4. povinnost mlčenlivosti
- 5. pevně dané funkční období a důvody pro odvolání

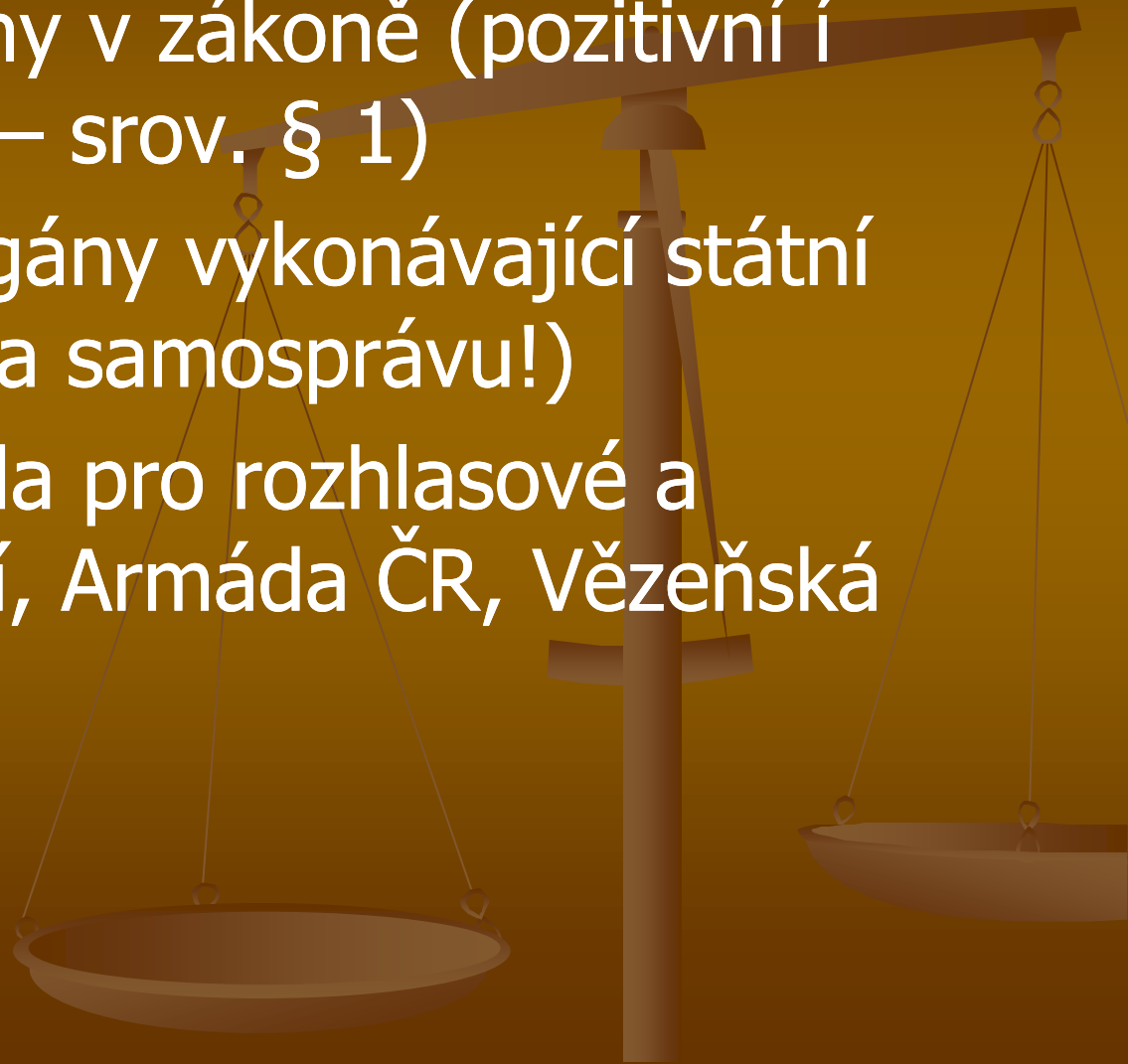
Vazby na Poslaneckou sněmovnu

- 1. volba a odpovědnost
- 2. informace (např. souhrnná zpráva)
- 3. záruky nezávislosti
- 4. účast na jednání
- 5. podněty k legisl. procesu
- 6. ekonomický faktor

Působnost VOP

- subjekty uvedeny v zákoně (pozitivní i negativní výčet – srov. § 1)
- - především orgány vykonávající státní správu (pozor na samosprávu!)
- - dále např. Rada pro rozhlasové a televizní vysílání, Armáda ČR, Vězeňská služba)

Činnost

- **Chrání osoby před jednáním úřadů i před jejich nečinností (měřítkem je soulad s právem, principy demokratického právního státu a dobré správy)**

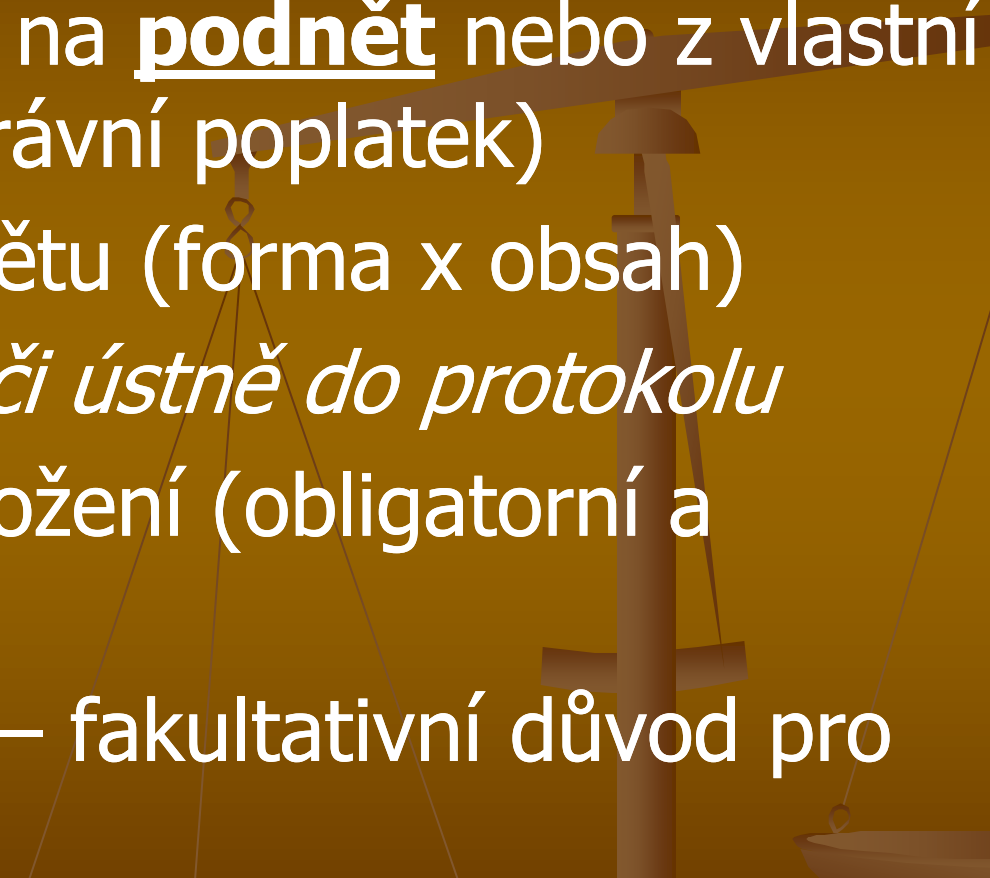
Rizikové skupiny, zvýšené nebezpečí špatného zacházení – další rozšíření kompetencí

- Dohled nad dodržováním práv osob omezených na svobodě (2006)
- Diskriminace (2009) (informuje, vzdělává, pomáhá)
- Sledování vyhoštění cizinců
- Sleduje naplňování mezinárodní smlouvy upravující práva osob se zdravotním postižením
- Vykonává působnost ve věcech práva na volný pohyb občanů Evropské unie

činnost

- Zvláštní oprávnění:
- - vedlejší účastník v řízení u Ústavního soudu
- - návrh na zrušení podzákoných právních předpisů
- - může vládě doporučit přijmout, změnit či zrušit zákon (*připomínkový místo*)
- může vládě doporučit přijmout, změnit či zrušit i jiný právní předpis či vnitřní předpis
- zvláštní žalobní legitimace dle § 66 s.ř.s. (žaloba k ochraně veřejného zájmu)

šetření

- zahajuje šetření na podnět nebo z vlastní iniciativy (ne správní poplatek)
 - Náležitosti podnětu (forma x obsah)
 - *Písemná forma či ústně do protokolu*
 - Působnost x odložení (obligatorní a fakultativní)
 - včasnost (1 rok – fakultativní důvod pro odložení)
-

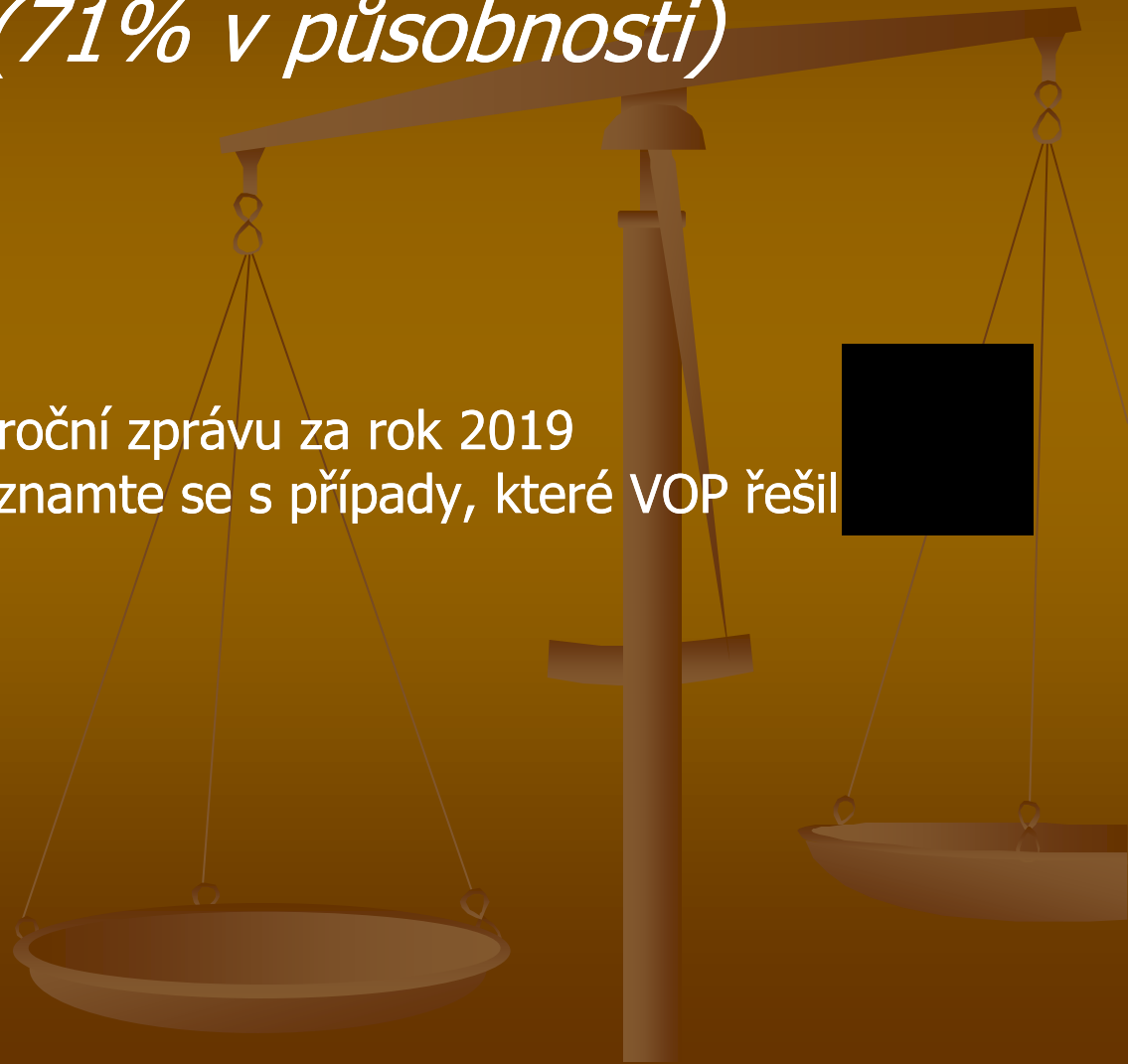
Šetření

- §15 a §16
- 1) nezjistí pochybení - písemně o tom vyrozumí stěžovatele i úřad
- 2) zjistí pochybení - vyzve úřad, aby se k jeho zjištěním ve lhůtě 30 dnů vyjádřil
 - a) sjedná nápravu
 - b) nesjedná nápravu - závěrečné stanovisko (ne rozhodnutí!!) jehož součástí je návrh opatření k nápravě, do 30 dnů je úřad povinen sdělit, jaká opatření přijal

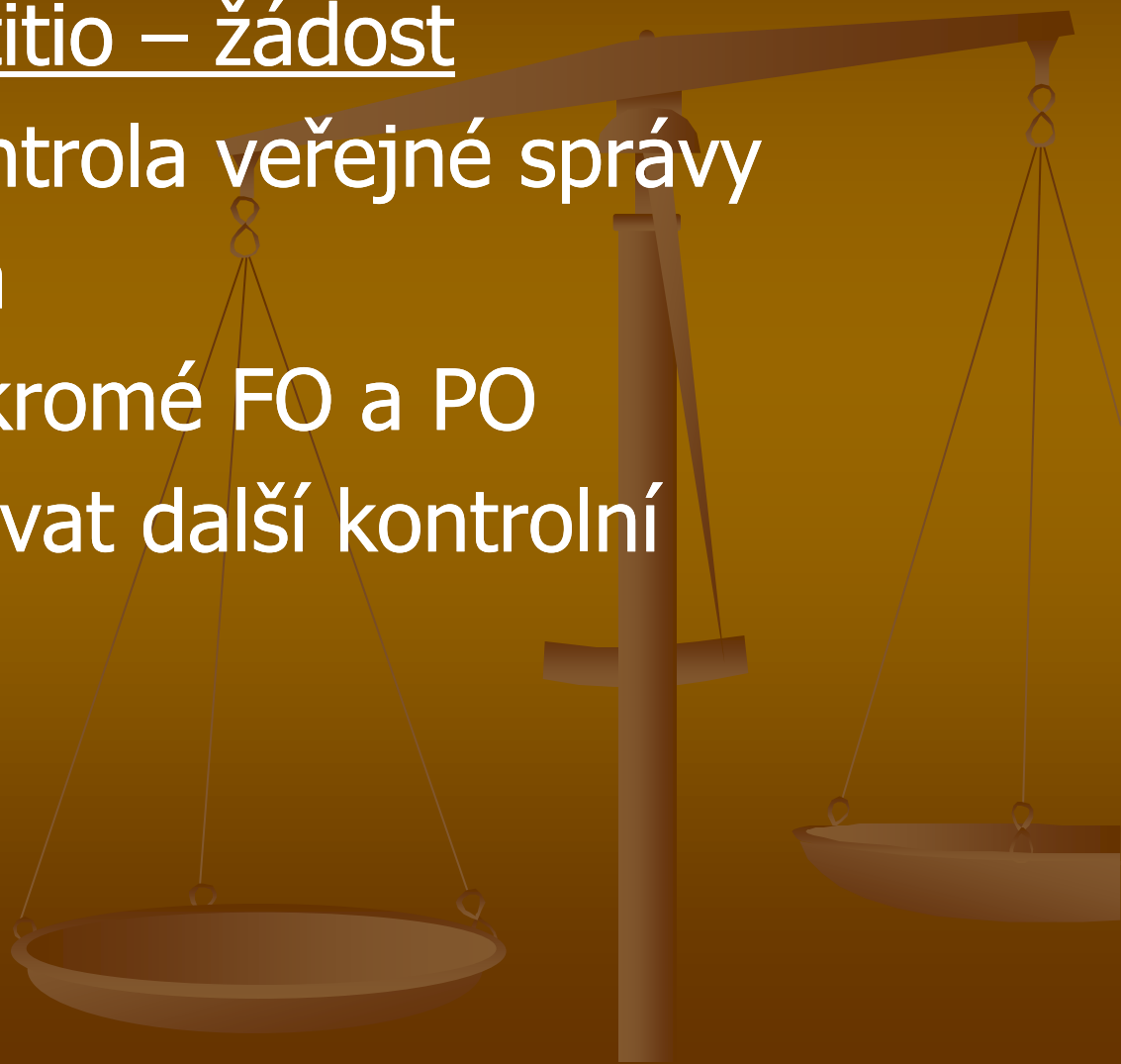
Statistika 2019

- 7 840 podnětů (*71% v působnosti*)
- ÚKOL: podívejte se na výroční zprávu za rok 2019 (WWW.ochrance.cz) a seznamte se s případy, které VOP řešil

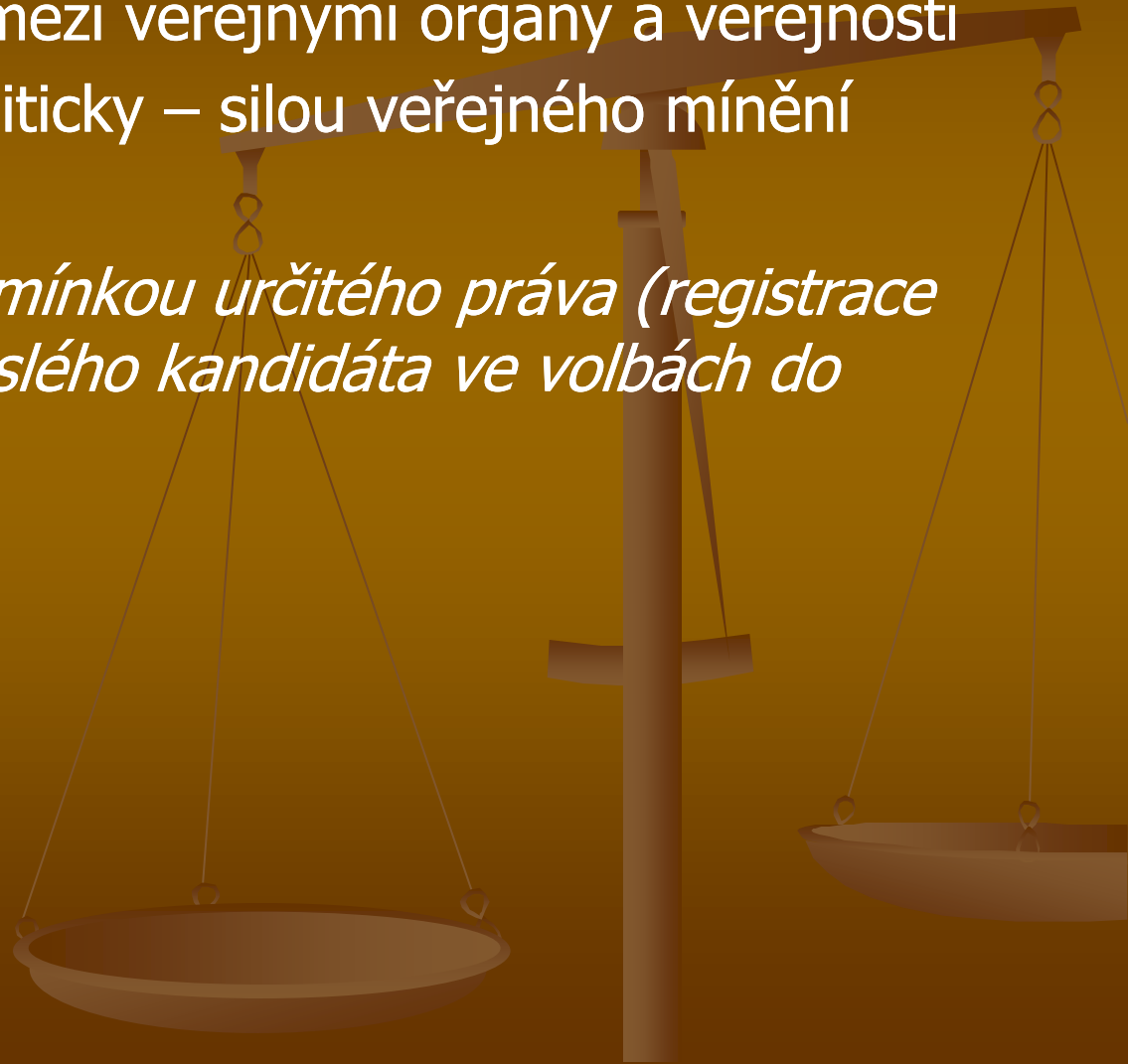
Petice

- Z latinského petitio – žádost
- - neformální kontrola veřejné správy
- - vnější kontrola
- - kontrolují soukromé FO a PO
- - cílem je aktivovat další kontrolní mechanismy

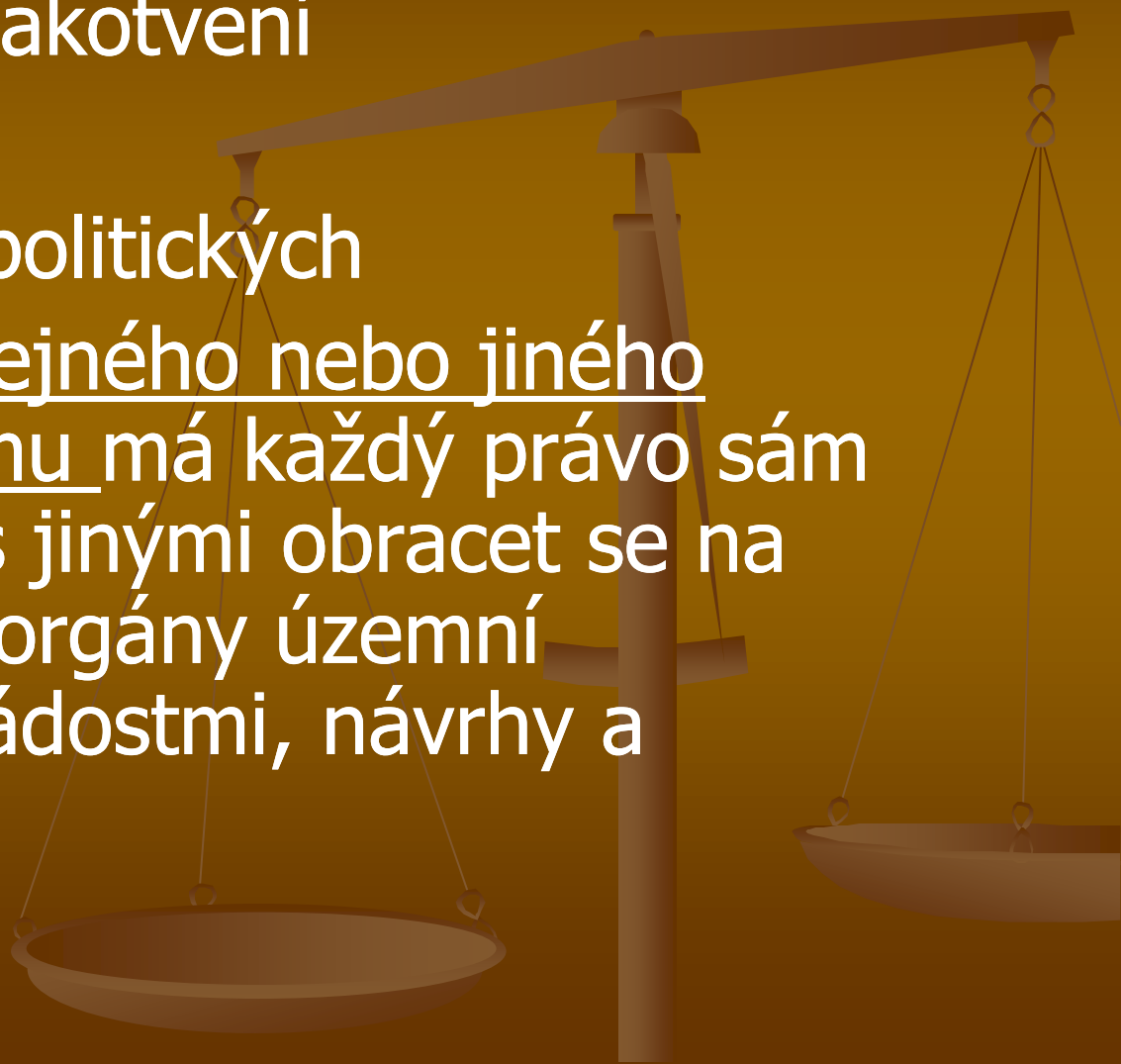
Petice

- způsob komunikace mezi veřejnými orgány a veřejnosti
- působí především politicky – silou veřejného mínění
- *Pozn.: může být podmínkou určitého práva (registrace PS, registrace nezávislého kandidáta ve volbách do zastupitelstva)*

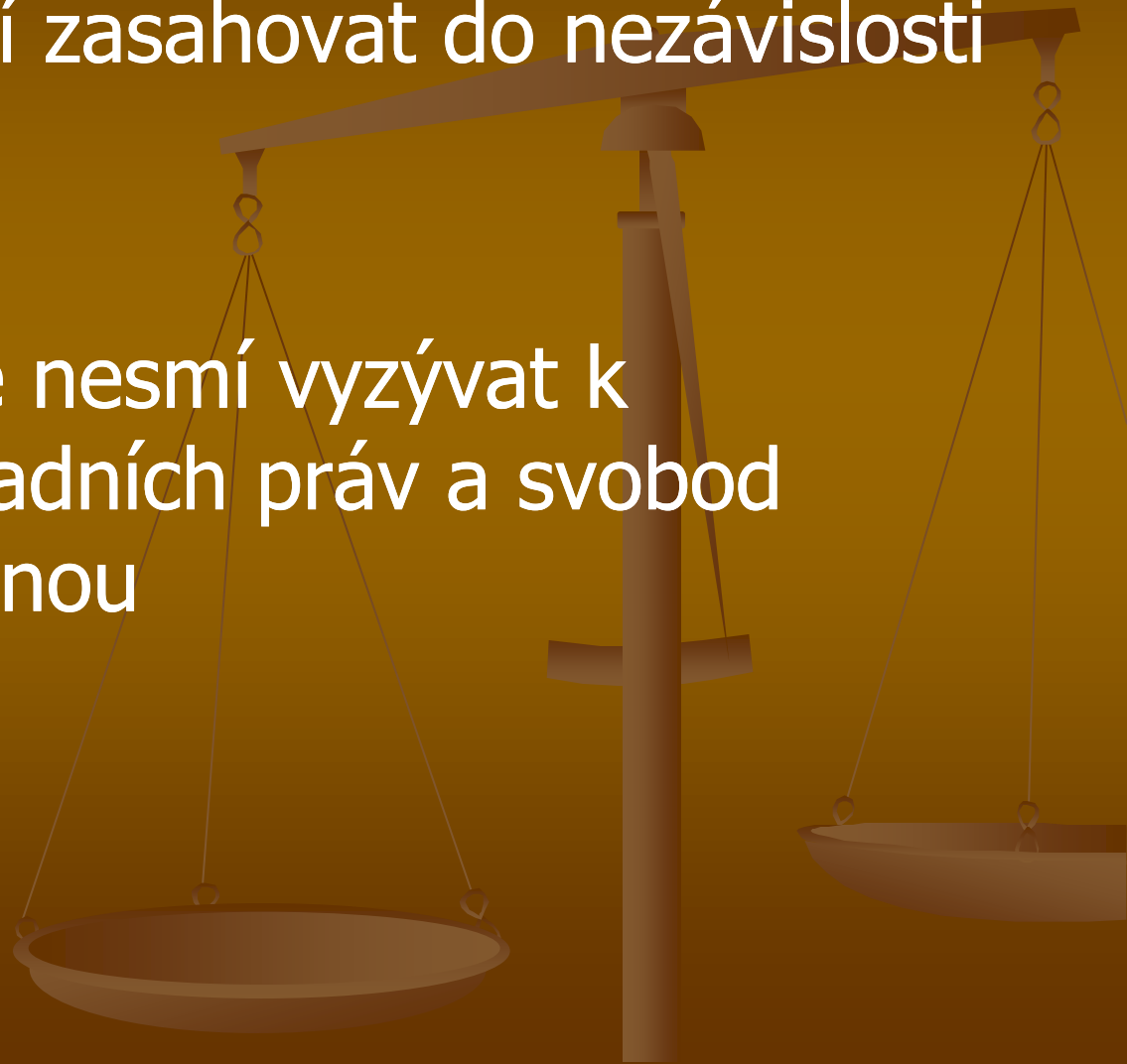
Petice

- Ústavněprávní zakotvení
- **Čl. 18 LZPS**
- Kategorie práv politických
- „ Ve věcech veřejného nebo jiného společného zájmu má každý právo sám nebo společně s jinými obracet se na státní orgány a orgány územní samosprávy s žádostmi, návrhy a stížnostmi“.

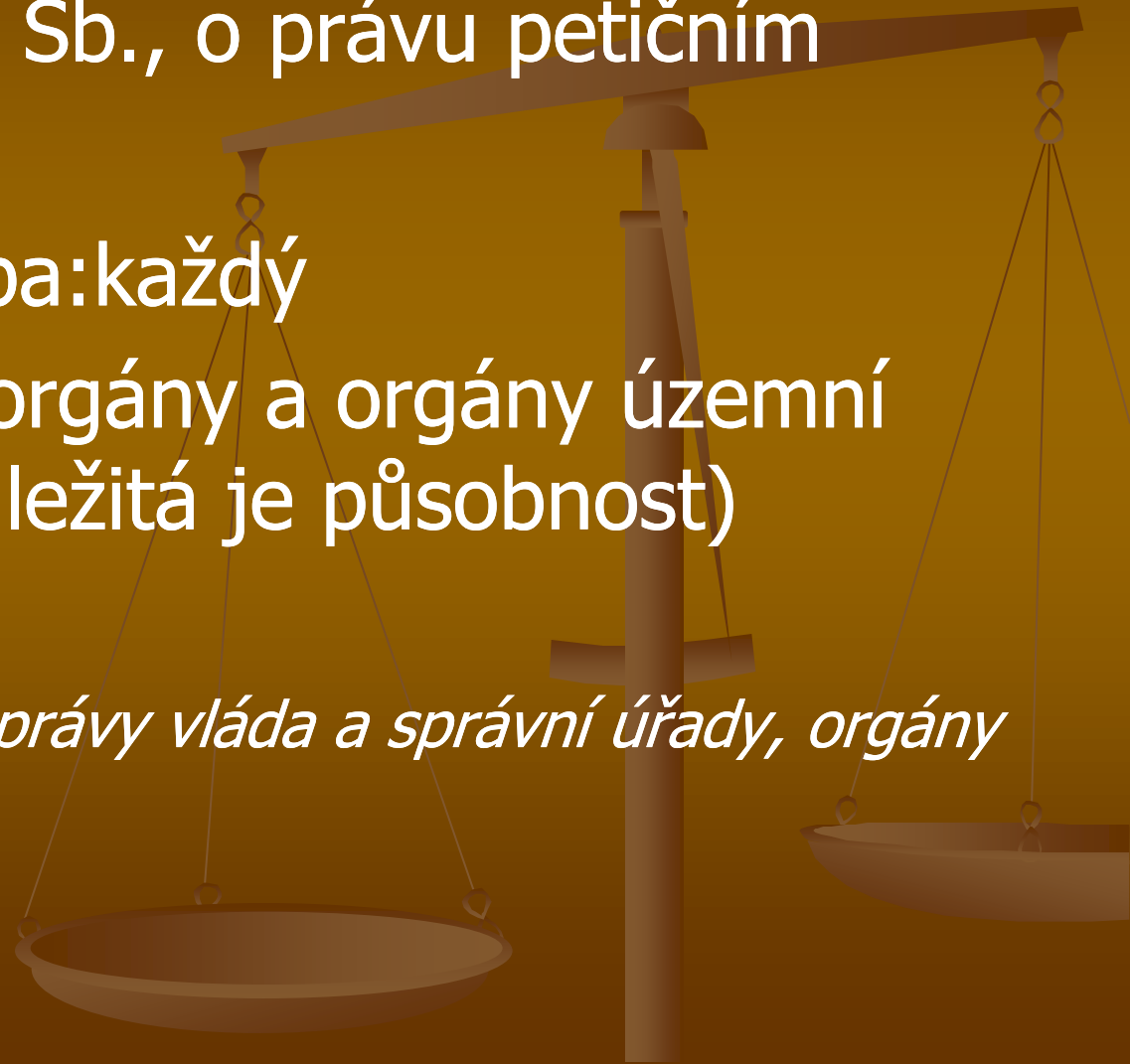
Petice- omezení

- - Peticí se nesmí zasahovat do nezávislosti soudu.
-
- - Peticemi se nesmí vyzývat k porušování základních práv a svobod zaručených Listinou

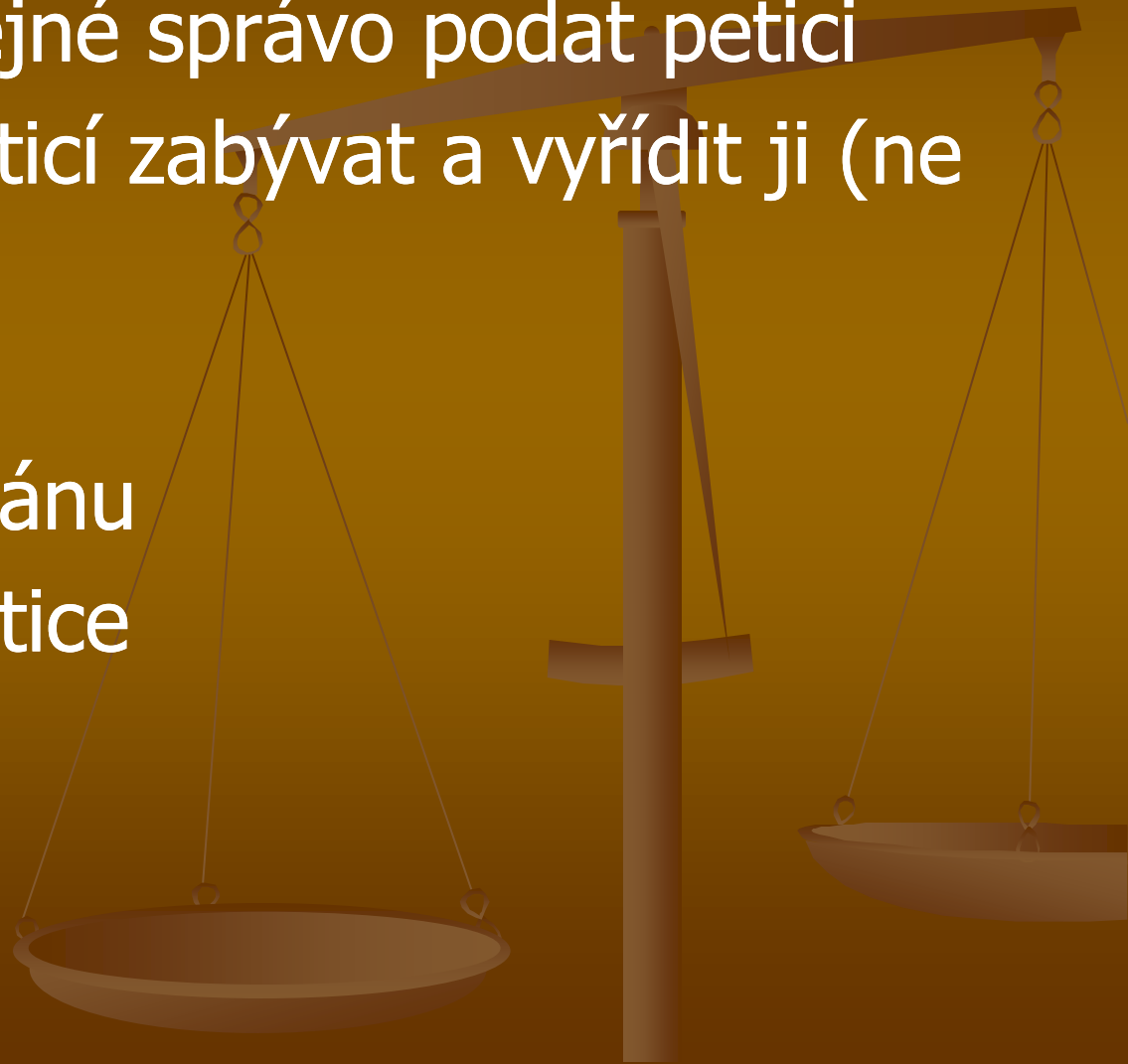
Právní úprava

- Zák. č. 85/1990 Sb., o právu petičním
- Oprávněná osoba: každý
- Adresát: státní orgány a orgány územní samosprávy (důležitá je působnost)
- *(pro oblast veřejné správy vláda a správní úřady, orgány obcí a krajů)*

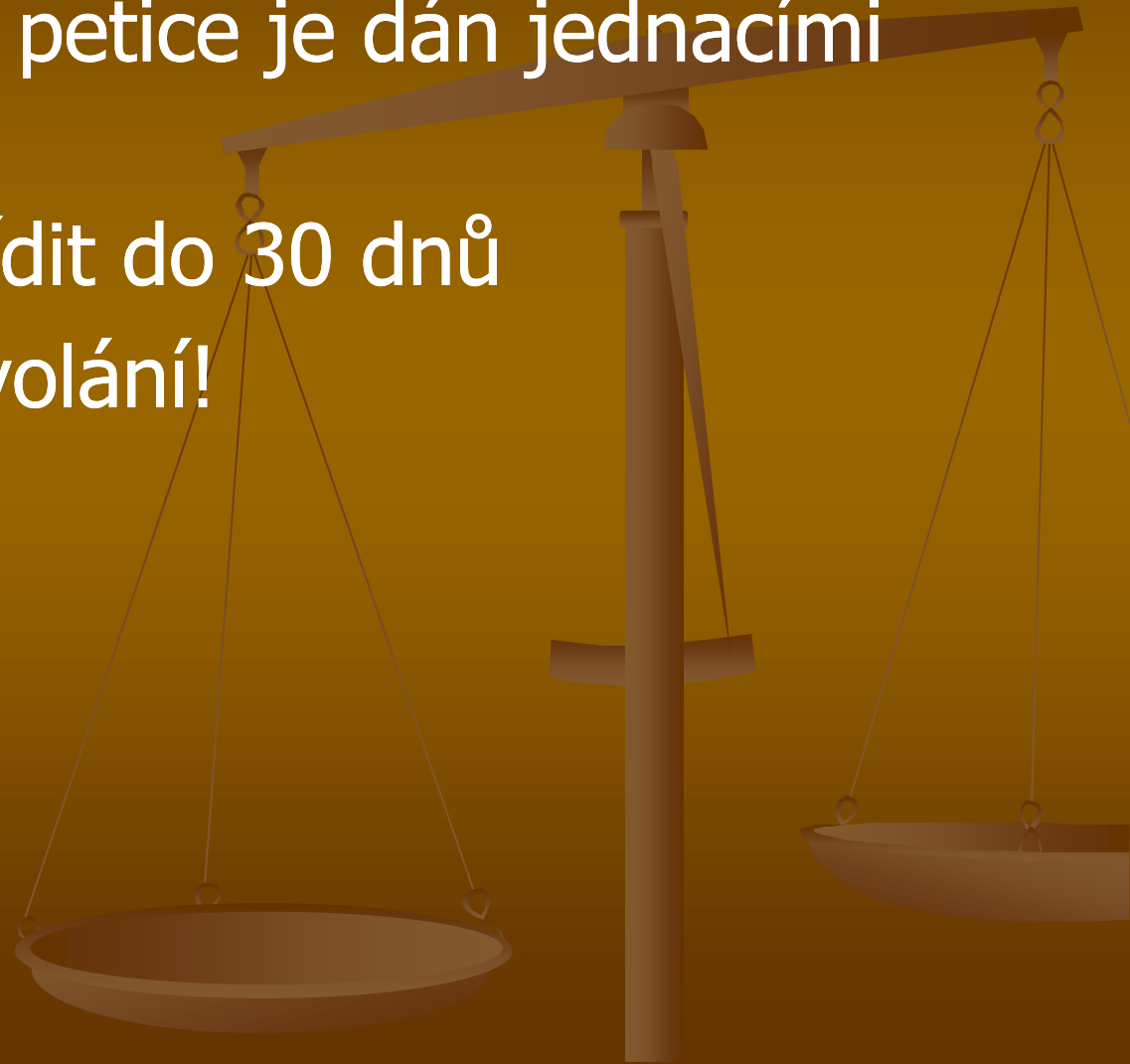
Petice

- Subjektivní veřejné správo podat petici
- Povinnost se peticí zabývat a vyřídit ji (ne ji vyhovět)
- Vyřízení:
 - - působnost orgánu
 - - přípustnost petice
 - - obsah petice

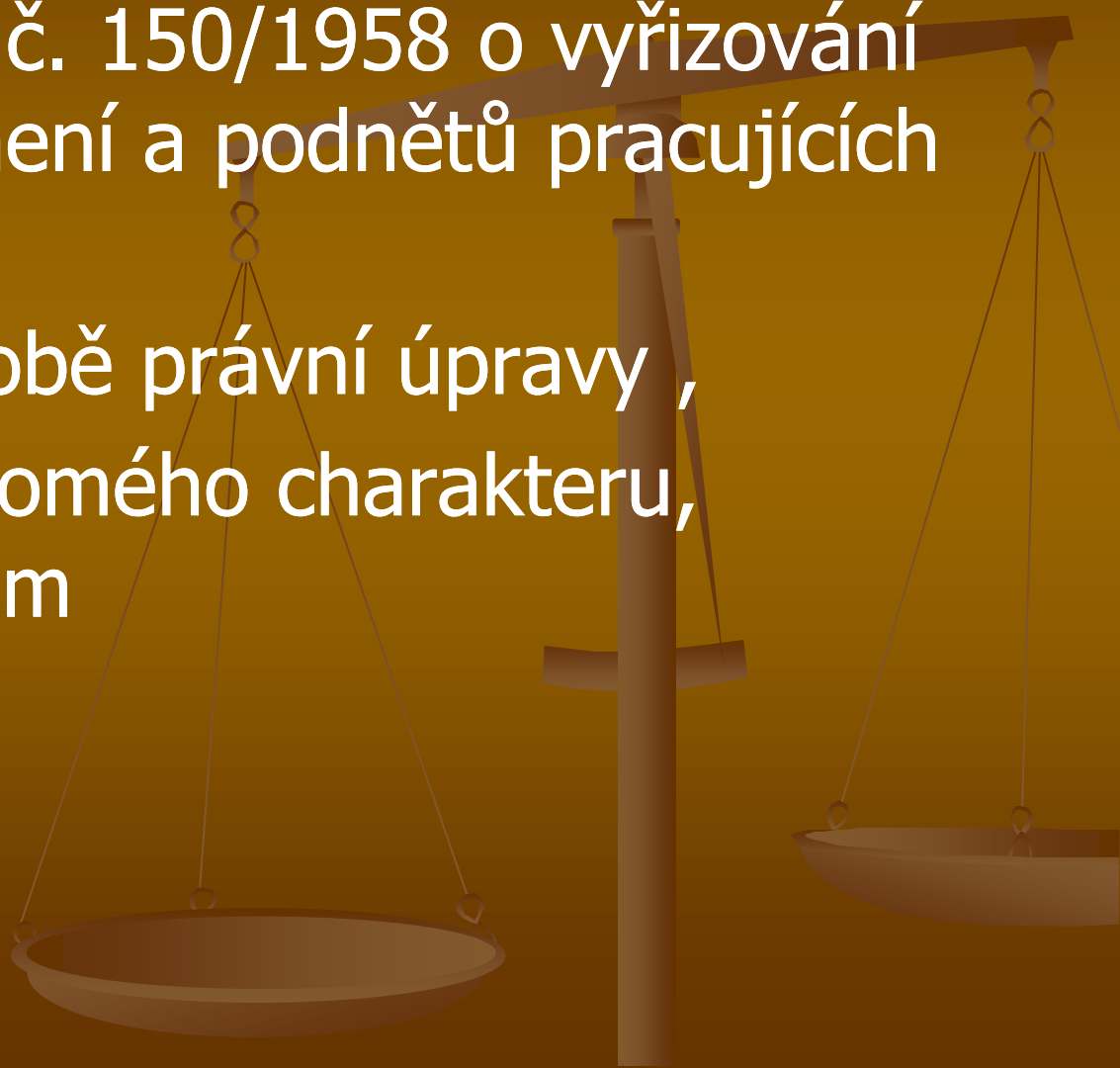
Vyřízení petice

- Způsob vyřízení petice je dán jednacími řády
- Povinnost ji vyřídit do 30 dnů
- Nelze podat odvolání!

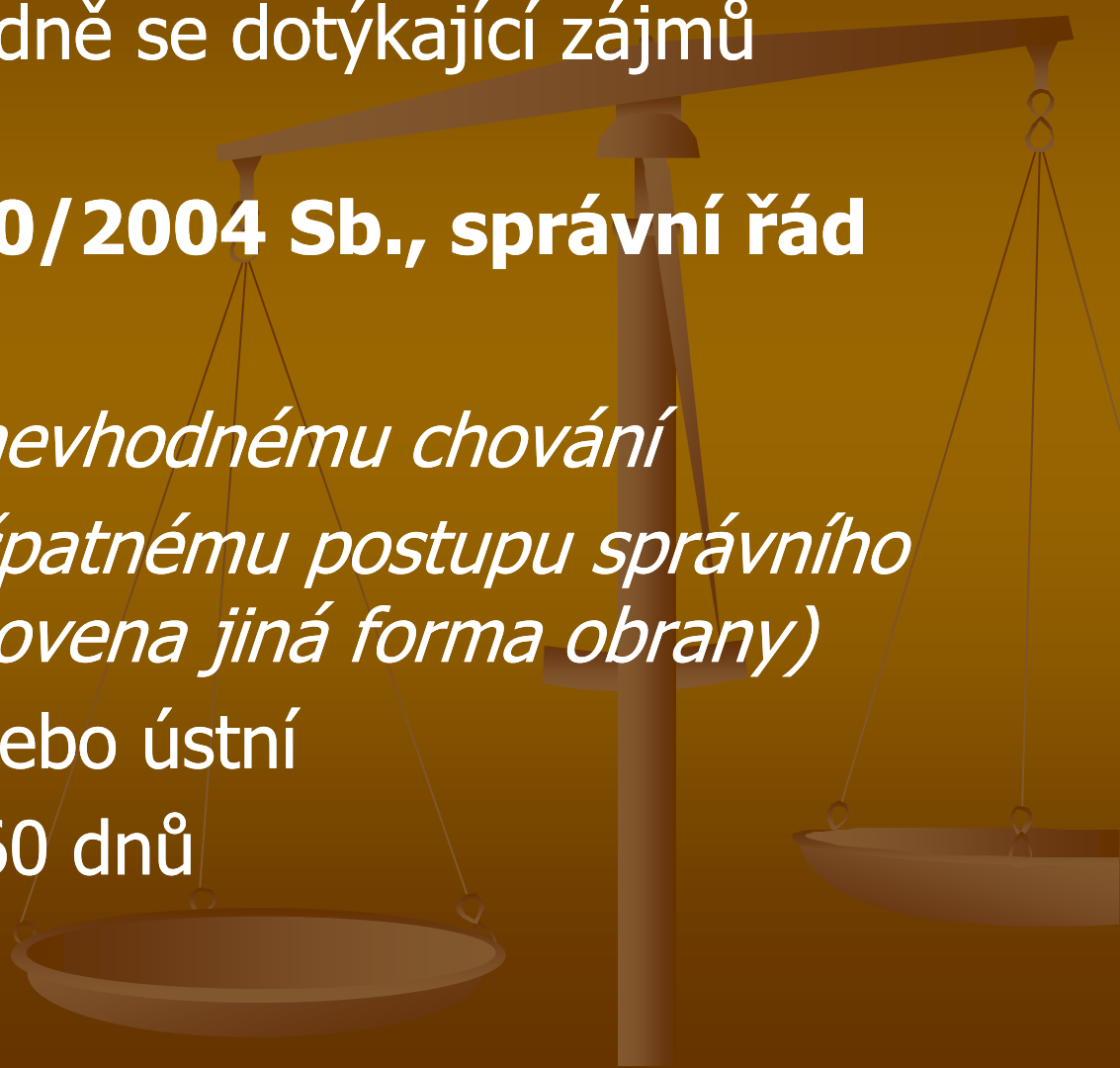
Stížnost

- Vládní vyhláška č. 150/1958 o vyřizování stížností, oznámení a podnětů pracujících (zrušena)
- - diskuse o podobě právní úpravy ,
- - řeší věci soukromého charakteru, individuální zájem

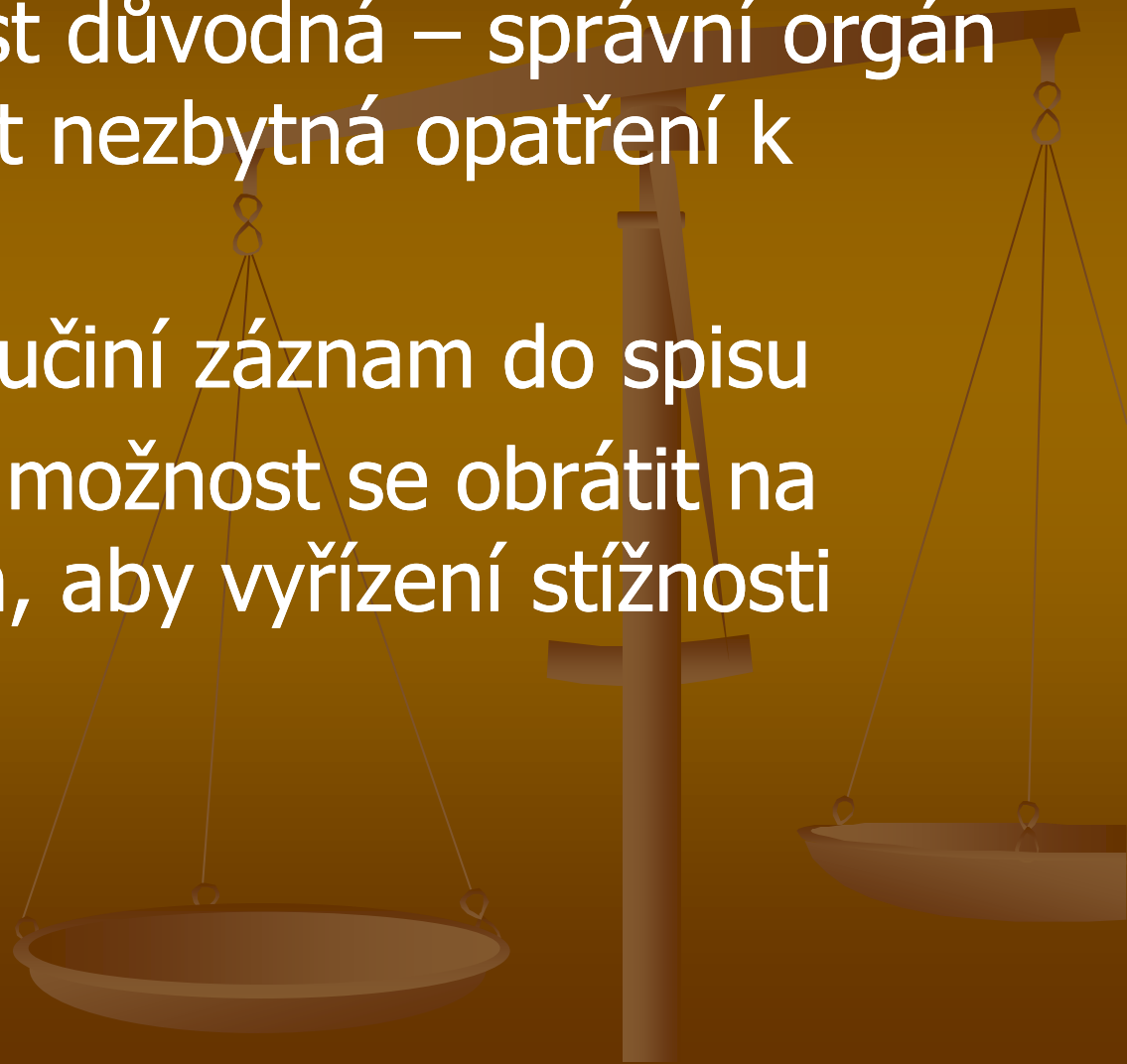
Stížnost

- Podání bezprostředně se dotýkající zájmů stěžovatele
- **§ 175 zák. č. 500/2004 Sb., správní řád**
- *Důvody:*
- *A) stížnosti proti nevhodnému chování*
- *B) stížnosti proti špatnému postupu správního orgánu (není stanovena jiná forma obrany)*
- Forma: písemná nebo ústní
- Lhůta k vyřízení: 60 dnů

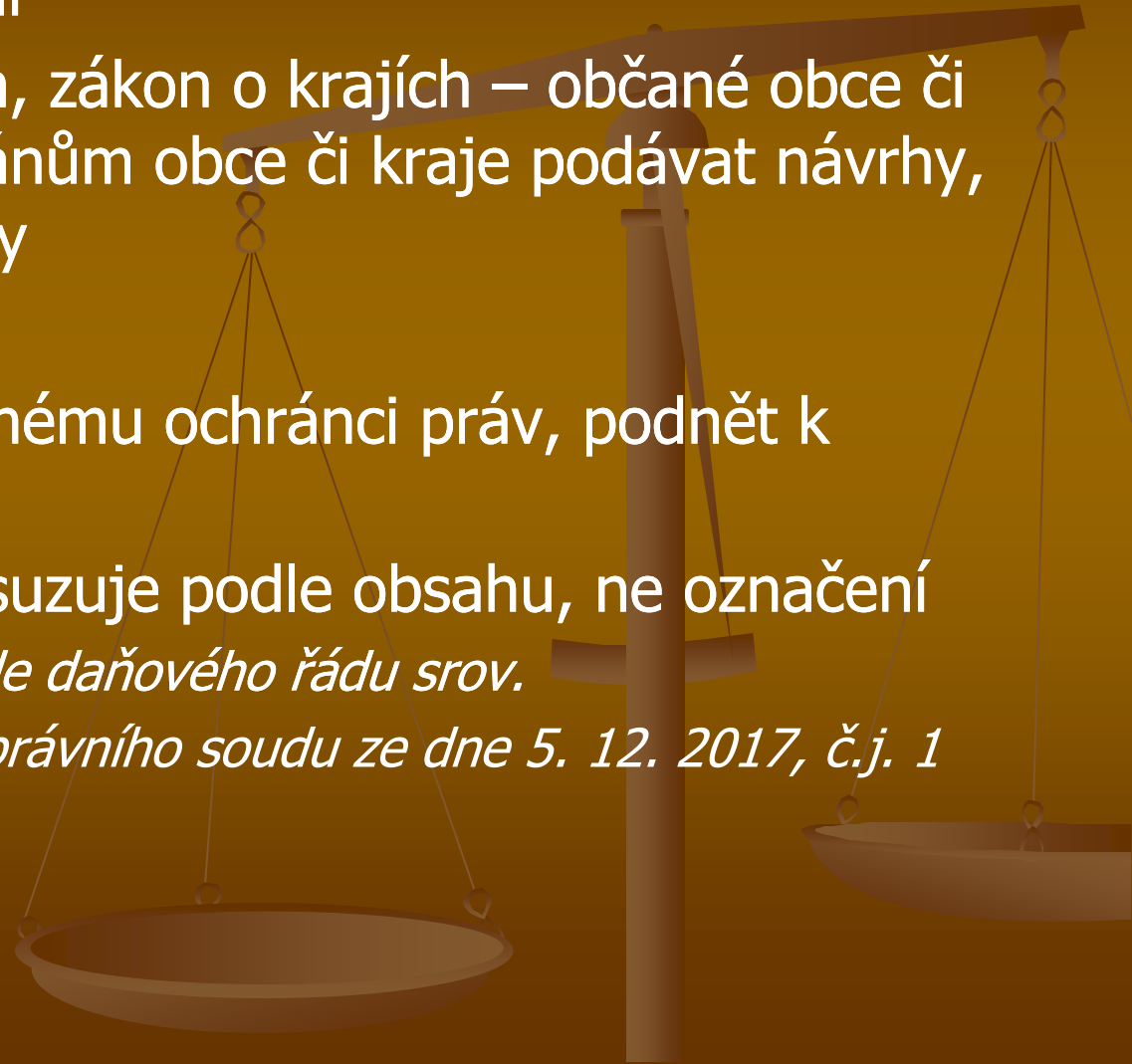
Stížnosti

- Pokud je stížnost důvodná – správní orgán je povinen učinit nezbytná opatření k nápravě
- - o výsledku se učiní záznam do spisu
- - stěžovatel má možnost se obrátit na nadřízený orgán, aby vyřízení stížnosti prošetřil

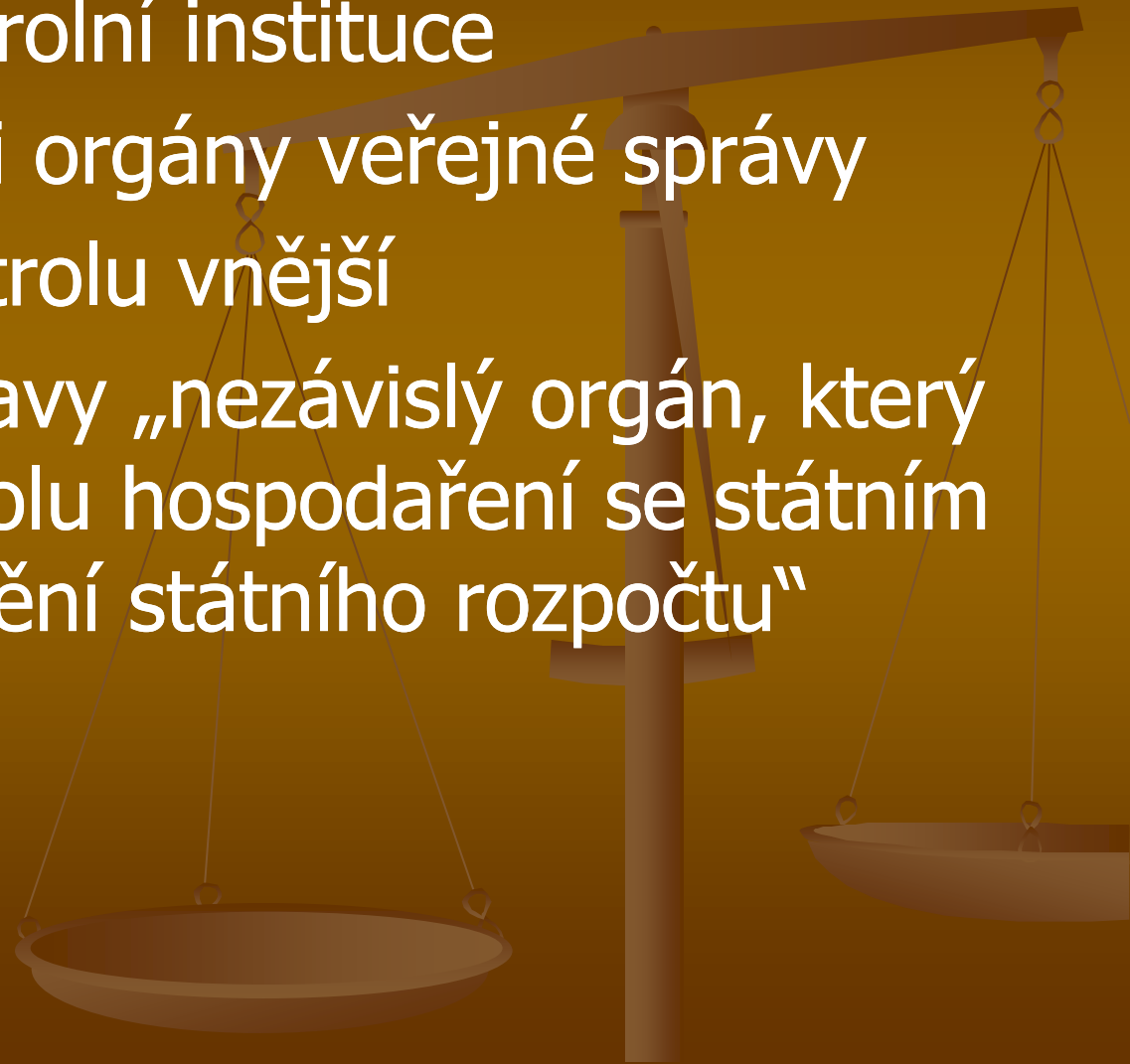
Stížnosti - doplnění

- Terminologie – podnět:
- - iniciativa ke zlepšení
- např. zákon o obcích, zákon o krajích – občané obce či kraje mají právo orgánům obce či kraje podávat návrhy, připomínky či podněty
- Nebo
- Např. podnět k veřejnému ochránci práv, podnět k zahájení řízení
- POZOR – vždy se posuzuje podle obsahu, ne označení
- *Poznámka: ke stížnosti dle daňového řádu srov.*
- *Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 12. 2017, č.j. 1 Afs 58/2017-42.*

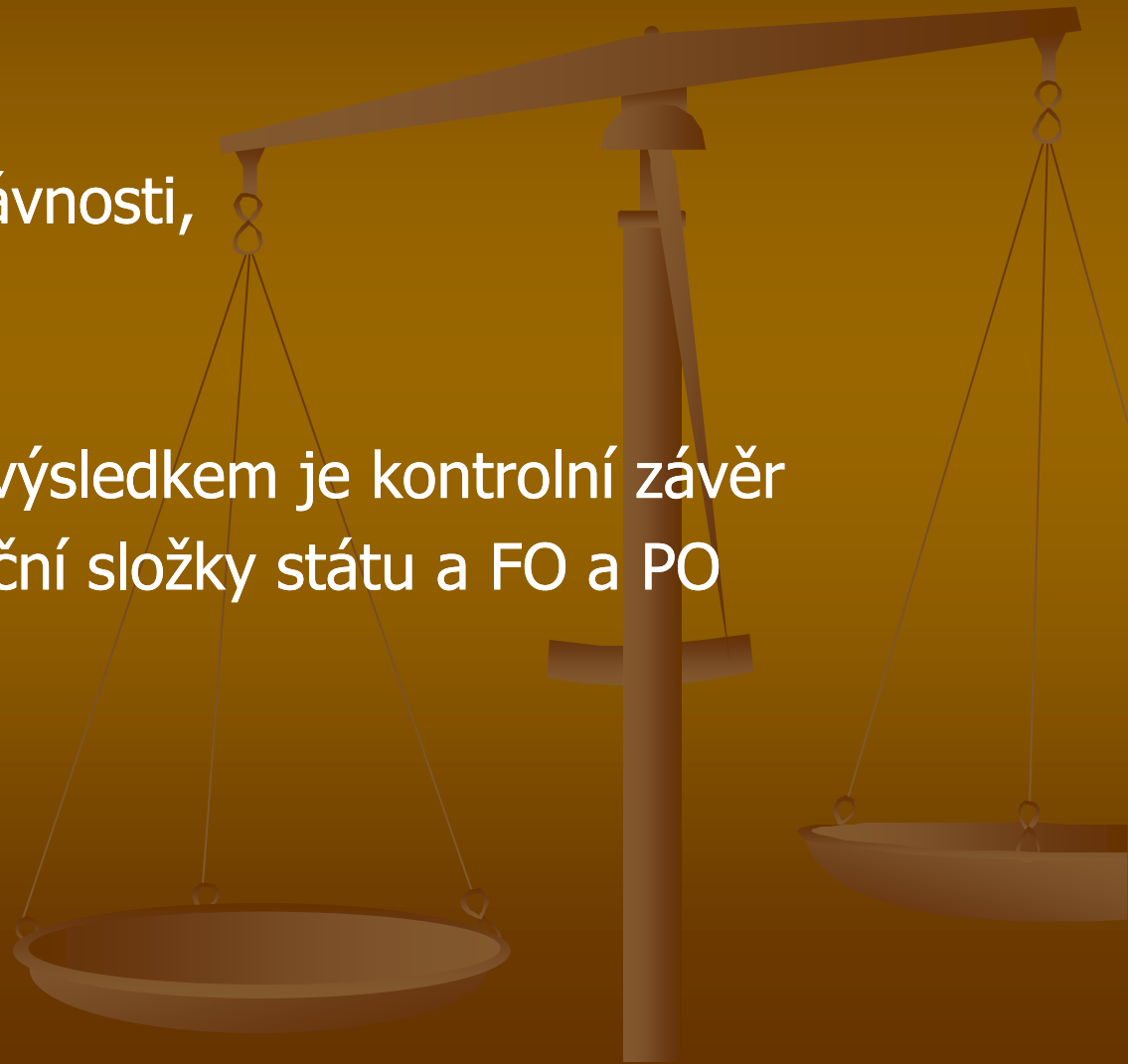
Nejvyšší kontrolní úřad

- - nezávislá kontrolní instituce
- - neřadí se mezi orgány veřejné správy
- - vykonává kontrolu vnější
- Srov. čl. 97 Ústavy „nezávislý orgán, který vykonává kontrolu hospodaření se státním majetkem a plnění státního rozpočtu“

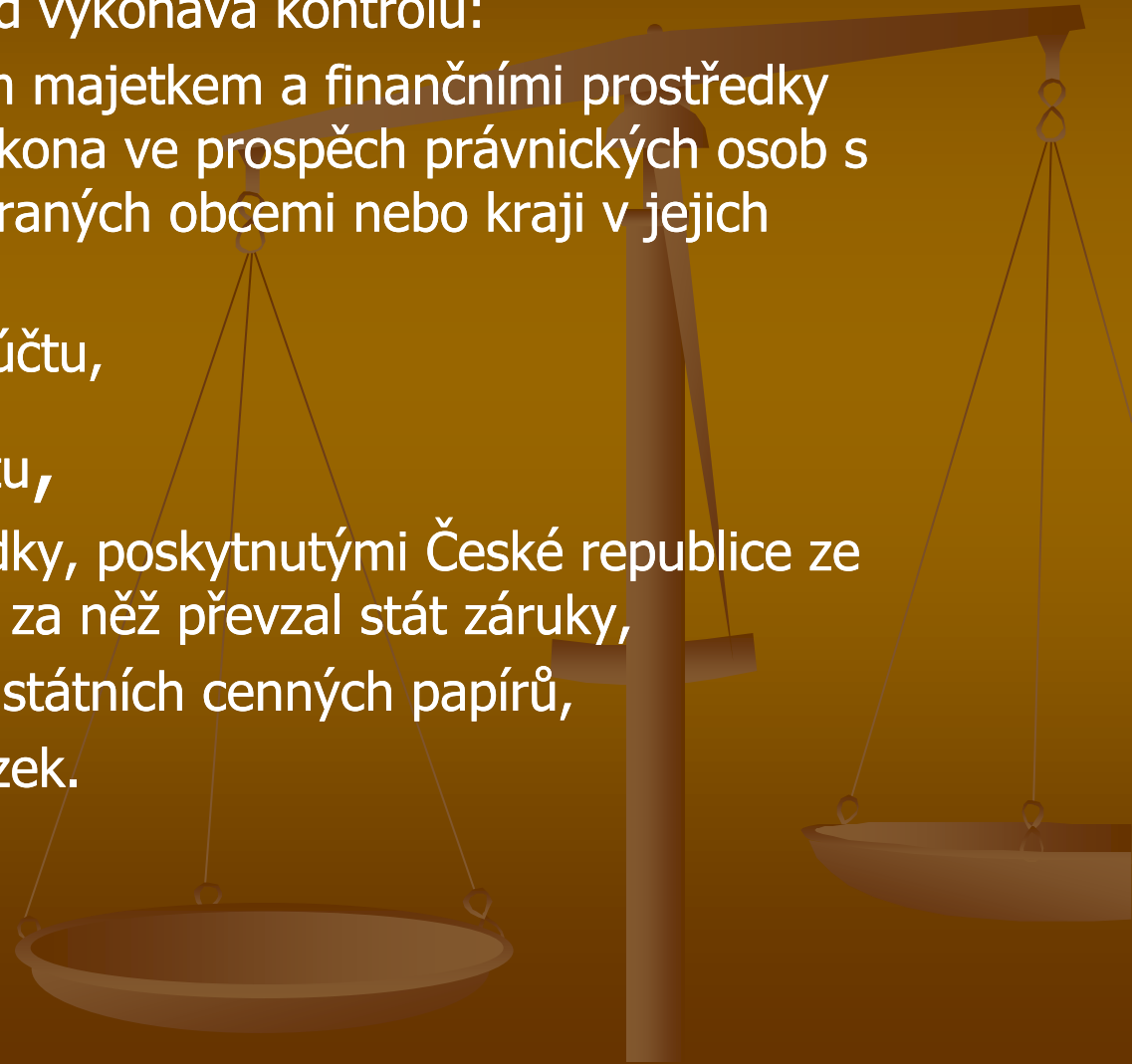
Nejvyšší kontrolní úřad

- kontrola:
- zákonnosti,
- věcné a formální správnosti,
- účelnosti,
- hospodárnosti
- - kontrola následná, výsledkem je kontrolní závěr
- - kontroluje organizační složky státu a FO a PO

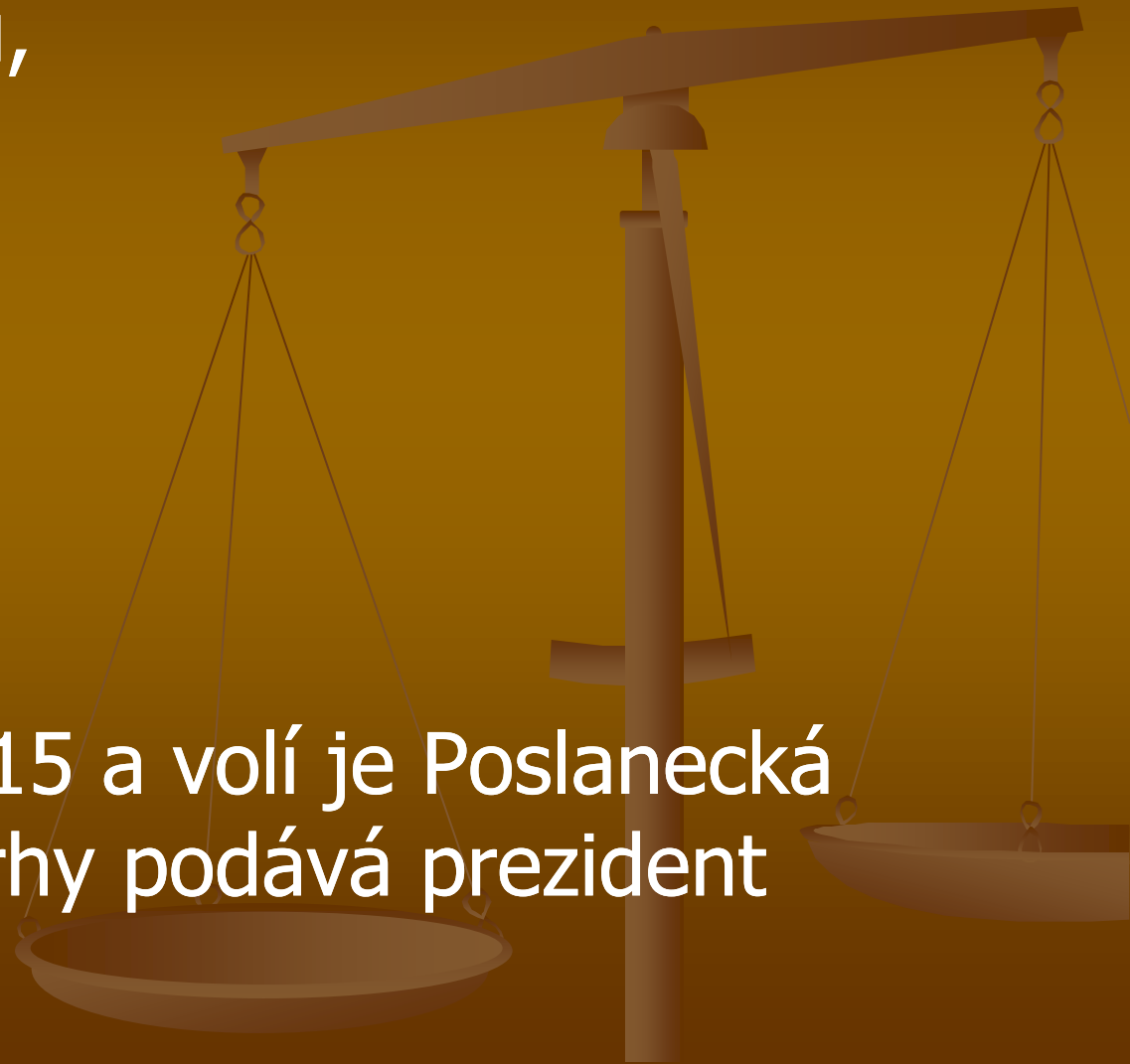
Nejvyšší kontrolní úřad

- Zák. č. 166/1993 Sb. Úřad vykonává kontrolu:
- *a)* hospodaření se státním majetkem a finančními prostředky vybíranými na základě zákona ve prospěch právnických osob s výjimkou prostředků vybíraných obcemi nebo kraji v jejich samostatné působnosti,
- *b)* státního závěrečného účtu,
- *c)* plnění státního rozpočtu,
- *d)* hospodaření s prostředky, poskytnutými České republice ze zahraničí, a s prostředky, za něž převzal stát záruky,
- *e)* vydávání a umořování státních cenných papírů,
- *f)* zadávání státních zakázek.

NKÚ - organizace

- prezident Úřadu,
 - viceprezident,
 - Kolegium,
 - Senáty
 - Kárná komora
-
- Členů úřadu je 15 a volí je Poslanecká sněmovna, návrhy podává prezident Úřadu

Závěr

- Literatura:
- Sládeček, V.: Obecné správní právo. Wolters Kluwer, 2019
- Anna Chamráthová, Tomáš Svoboda, Lukáš Hlouch, Alena Kliková: Zákon o veřejném ochránci práv - komentář. Wolters Kluwer. 2019
- Miloslav Kala, Tereza Koucká Höfferová, Jiří Krůta, František Púry, Radovan Suchánek: Zákon o Nejvyšším kontrolním úřadu – komentář. Wolters Kluwer. 2017